Шабат кюн, 2014 жылны 20-чы декабри • № 244 (19665) • Багъасы 10 сомду

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

УЛЛУ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

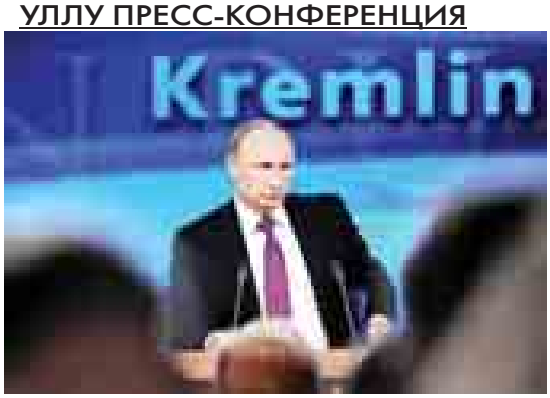

Владимир Путинни журналистле бла тюбешиую терен магъаналыды

Владимир Путинни юбилей 10-чу уллу пресс-конференциясы башхаладан къысхаракъ эди. 3 сагъат бла10 минутну ичинде къырал Башчыгъа россейли эм тыш къыраллы басма органланы келечилеринден 39-су соруула берирге жетишгендиле.

Алайды да, къырал Башчыны басмада ишлегенле бла жыл сайын бардырылыучу тюбешиую мындан бир жыл алгъадан эсе бир сагъатха къысха болгъанды. 2008 жылны рекорду тюрленмей къалгъанды - 4 сагъат 40 минут.

Тёреде болгъаныча, артыкъда магъаналы соруула (10-су) Россейни экономикасында болум бла эмда халкъла аралы проблемала бла (11) байламлы болгъандыла. Къалгъанла да, Путинни пресс-конференцияларында болуучусуча, Россейни ич ишлерини юсюнден эдиле. Уллу пресс-конференциягъа биринчи кере къатышыргъа эмда россейли Президентге соруула берирге РФ-ни жангы субъектини - къайтарылгъан Къырымны - журналистлерине онг чыкъгъанды.

Путин Халкъла аралы сатыу-алыу арагъа пресс-конференциягъа 10 минут кечигип келгенди. Аны ючюн журналистледен аны пресс-секретары Дмитрий Песков кечигинлик тилегенди. Къырал Башчы залгъа ышарып киргенди. Аны 12 минутха созулгъан ал сёзю, юлгюге келтирген экономика шартлары да кёллендирирча эдиле. Ол бу-сагъатдагъы экономика болумну юсюнден айтып бошадым, сора пресс-конференцияны бардырып не этебиз, аны жабайыкъ да къояйыкъ деп, чам этип сёлешгенди, болсада алай этмегенди. Экономика бла байламлы ахыр соруугъа да Путин таукеллендирирча жууап бергенди.

Бу жол халкъла аралы тематикагъа бир заманда да болмагъанча кёп заман бёлюннгенди - Путин аллай соруулагъа конференцияны битеу заманыны ючден бирин къоратханды. Кремль алай боллугъун алгъындан окъуна билген эди. Болсада Украинаны юсюнден а жаланда юч соруу болгъанды. Аланы бергенледен бирин - украинлы агентствону журналистин – къырал Башчы кеси басманы келечилери ушакъ этип башлагъан заманда окъуна сайлагъан эди. Анга жууап бере, Путин, Украинада жоюлгъан россейли журналистлени эмда Киевни эте тургъан ишлерини юслеринден айтхан заманда, ауазын кётюрген эди. Экинчи кере уа ол алай Россейни бла АБШ-ны аскер жаны бла политикаларын тенглешдиргенде этген эди. Халкъла аралы тематикагъа башха соруула Москваны Къытай, Тюрк, Иран, Гюржю, Европа бла байламлыкъланы юслеринден эдиле.

Сомну къыйматыны тюше да, кётюрюле баргъаныны юсюнден соруула да болмай къалмазлыкълары алгъындан да баям эди. Къырал Башчы россейли правительство эмда Центробанк этген мадарланы къыйматлыгъа санагъанды эмда мындан ары «бир атламгъа теркирек къармашсала», иги боллукъ эди, дегенди.

Ахыры 3-чю бетдеди.

Жолугъуу

Юрий КОКОВ:

Къыйын болгъанына да къарамай, экономиканы энишге тюше барыуун тохтатыргъа, ол угъай эсенг, аны ёсе башлагъанын жалчытыргъа да къолдан келгенди

17-чи декабрьде КъМР-ни Правительствосунда Къабарты-Малкъарны Башчысыны 2014 жылны эсеплерин чыгъарыугъа аталгъан пресс-конференциясы болгъанды

Юрий Коков анда былай айтханды: Бир жылгъа битеу бюджетлеге да 2013 жылдан эсе 2,4 миллиард сомгъа кёп ахча жыйыллыкъды. Толу болмагъан шартлагъа кёре, битеулю регион продуктну ёлчеми 117,6 миллиард сомгъа жетерикди эмда, былтырны ол кезиую бла тенглешдиргенде, 6,3 процентге ёсерикди. Промышленностьда жюкленген товарланы ёлчеми 47 миллиард сомгъа тергеледиле, промышленность производствону индекси 110 процентни тутарыкъды (2013 жылны ол кезиуюнде 91,7 процент эди).

Эл мюлк продукцияны ёлчеми, шёндюгю багъала бла тергегенде, 35,7 миллиард сомдан артыкъ боллукъду эмда, 2013 жылда багъала бла тергегенде, 2 процентге ёсерикди. Бошала тургъан жылда къурулуш ишлени ёлчеми 9,5 миллиард сомну неда 122,2 процентни тутарыкъды. Быйыл жашау юйледен 327,7 минг квадрат метри ишленирикди. Ол а былтырдан 12,7 процентге артыкъды.

Баш капиталгъа инвестицияла 30 миллиард сомдан озарыкъдыла неда 130 процентни тутарыкъдыла (2013 жылда ол кёрюмдю 80 процент чакълы бир эди). Розница сатыу-алыуну ёлчеми 100 миллиард сомдан артыкъ боллукъду, былтырны багъалары бла тергегенде, 4,5 процентге ёсерикди. Республикада орталыкъ иш хакъ 20 минг сомгъа жетерикди эмда былтырдан 7,5 процентге кёп боллукъду.

Толу болмагъан шартлагъа кёре, бир жылны ичинде битеу бюджетлеге 12,4 миллиард сом чакълы тюшерикди неда 2013 жылдан эсе 2,4 миллиард сомгъа аслам ахча жыйыллыкъды эмда ол, былтыр бла тенглешдиргенде, 124 процентге жетерикди (тенглешдирир ючюн: саулай къыралда бу кёрюмдю 110 процент чакълы бирди).

Быйылны ахырына 155 социальный объект хайырланылыргъа берилликди

Эндиге дери 90 чакълы бир объект хайырланылыргъа берилгенди. Ол санда саулукъ сакълауда 13-сю ишленнгенди, жангыртылгъанды. Жылны ахырына дери дагъыда 40 объект ишленип бошаллыкъды. Ол санда республиканы 37 элинде жангы фельдшер-акушер пунктла ачыллыкъдыла. Терк медицина болушлукъ берген машиналадан 60-сы алынгъанды, андан 45 автомашинагъа ахча республикалы бюджетден берилгенди.

Спорт объектледен да сегизиси ишленнгенди. Жылны ахырына дери дагъыда 4 физкультура-саулукъну кючлеу комплекс эшиклерин ачарыкъды. Билим бериуде битеулю билим берген 3 школда 640 окъуу жер къуралгъанды. Жылны аягына 1025 жери бла 6 сабий сад хайырланылыргъа берилликди. Культурада 3 баш магъаналы театргъа эмда Нальчикни Культура эм курортла дворецине тынгылы ремонт этилиннгенди.

Жашау журт-коммунальный мюлкде суу эм газ бла жалчытыучу объектледен алтышары хайырланыладыла. Нальчик шахарда жашагъанлагъа деп 10 жангы троллейбус алынгъанды.

Къабарты-Малкъарны 2014 жылда экономикасыны эм социальный сферасыны айнытыуну баш эсеплери ма алайдыла. Болсада хар жаны бла да тынгылы айныр ючюн, бизге дагъыда кёп зат этерге керек болгъанын да ангылайбыз. Ишни андан ары таукел бардырыргъа кёлленипбиз.

Жамауатны къоркъуусузлугъу бек уллу магъананы тутады

Халны игилендириуге республиканы жеринде болгъан федерал структураланы бла службаланы къыйматлы ишлеулери да уллу себеплик этгендиле. Биз дагъыда республикада битеу власть органланы, жамауат институтланы да кючлерин бирикдирирге кюрешгенбиз. Алай тынчайып къалыргъа жарарыкъ тюйюлдю. Къыралыбызны хар субъектини къоркъуусузлугъуна, кесибизде кибик, тышында да къоркъуу салгъанла бардыла. Биз андан хыйсап этерге, бир ниетли болургъа, терк окъуна мадар эте билирге керекбиз. Алайсыз боллукъ тюйюлдю.

«Адамла агъачха нек кетедиле, аманлыкъла нек этедиле?» - деген соруу терк-терк бериледи. Бирле жарылыкъдан, ашаргъа ётмек тапмагъандан, дейдиле. Алай жарылыкъ сынагъан, ашаргъа аш тапмагъан хар адам да, къолуна сауут алып, орамгъа чыкъса, не боллугъун акъылыгъызгъа бир келтирчигиз?! Аны себепли ол болмачы сылтауду. Юйюрлерибизде халдан да кёп зат къалады. Алайды да, къоркъуусузлукъну юсюнден былайды деп, бир тюрсгю айтып къоярча тюйюлдю, ол къыйын жумушду. Аны тамамлауда кючюбюзню бирикдириуню магъанасы улуду.

Билим бериуде кёп затха жетишалгъанбыз

ЕГЭ-де иги жанына тюрлениуле этерге къолдан келгенди. Ол а уллу коллективни, министерствону, энди Правительствону Председателини орунбасарыны да къуллугъу берилген министрни да хайырындан болгъанды. Ала бу ишге таза да кёллери бла берилгенлерин кёреме. Жамауат советле, комиссияла къуралгъандыла, ата-анала, муниципалитетле эмда школланы башчылары да бек болушхандыла.

Бир жанындан, ол тынч тюйюл эди. Сабийлени, ата-аналаны ауарагъа, къайгъыгъа къалдырмазгъа керек эди. Келир заманда да биз экзаменлени ачыкълыкъларын, сабийлерибизни кибик, устазларыбызны да билимлерин ёсдюрюню кючлендире барлыгъыбызгъа ышанама.

Федерал ара бла бирге ишлеуню юсюнден

Мен келгенимде, бек биринчи соруум бу болгъанды: «Республика ненча программагъа къатышады?» 24-сюне, дейдиле. Кертиси бла уа, тёртюсюне. Алайды да, биз алагъа жаланда къагъытда къатышабыз... Федерал ведомствола болушургъа хаппа-хазырдыла, алай а къармашыргъа сюйгенлеге. Правительствода бир-бир оноучула , ала шёндю ишлемейдиле, отраслевой министерстволада ненча программа болгъанын окъуна айталмагъандыла, саулай Россей Федерацияны уа айтмай окъуна кюояйыкъ. Ала уа ол заманда 46 болгъандыла, подпрограммаланы да санамай.

Алагъа къатышыр ючюн а, аланы юслеринден хапарлары болургъа, алагъа къатышыуну жорукъларын билирге тийишлиди. Ма шёндю, кесигиз билгенликден, ЖКХ-да, аны бла байламлы бёлюмледе проблемала кёпдюле. Коммуникацияла 60-70 жыл мындан алгъа окъуна эски болгъан эдиле, тозураулукъ бек уллуду. Мен ЖКХ-ны министри (М.А.Мень) бла сёлешгенме. Ол болушургъа хазыр болгъанын олсагъат окъуна айтханды. Бусагъатда биз, бирге республикагъа келип, иги кесек ахча - тёрт миллиард сом чакълы бир - къоратып, инфраструктураны тюзетирге, ол санда водозаборну, суу бла жалчытыуну тап халгъа келтирирге къолларындан келлик адамланы тапханбыз.

Мен министрге, аны коллегаларына да бек ыразыма, ала бери эки кере келгендиле. Биз керти окъуна айныргъа, алгъа барыргъа сюе эсек, хар ведомствода да ма алай болургъа керекди.

Табийгъат къыйынлыкъладан къутулуу

Битеу ведомствола, артыкъда муниципалитетле, район башчыла, муниципал къуралыуланы таматалары ишлерин тири бардыргъандыла. Бизде газ ызла, бир-бир жерледе кёпюрле да бузулгъан эдиле, юй башланы жел алып кетгенини, кёп юйню суу басханыны юсюнден а айтмай окъуна къояйыкъ. Адамла, керти окъуна, къыйынлыкъ сынагъандыла. Алагъа ол кезиуде къолубуздан келгенича болушханбыз.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Билдириу

КъМР-ни депутатларыны эслерине

2014 жылда 23-чю декабрьде КъМР-ни Парламентини юйюнде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини кезиулю жыйылыуу боллукъду. Ол **10 сагъатда** башланырыкъды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Юрий КОКОВ:

Къыйын болгъанына да къарамай, экономиканы энишге тюше барыун тохтатыргъа, ол угъай эсенг, аны ёсе башлагъанын жалчытыргъа да къолдан келгенди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Компенсацияланы юсюнден айтханда да, бизден изленнгенни этгенбиз. Алай бизни къолубуздан келмеген жумушла да бардыла. Бу проблеманы жангыдан кётюрюрге оноу этгенбиз. Жууукъ заманлада адамлагъа ырысхы болушлукъ этилир деп турама.

Гражданланы приёмгъа алыу - ишибизни магъаналы кесегиди

Тарыгъыула керекли жерлеге хар заманда да жетип къалмагъанлары жашырынлыкъ тюйюлдю. Бирде уа жарты-къурту жетип къаладыла. Магъаналары тюрлендирилип берилгенге да боладыла. Алай адамла бла бетден бетге тюбешип сёлешсенг а, ала кёп затны ачыкъ айтадыла. Анга кёре уа оноуларынгы да тюзетирге тюшеди. Ол бек магъаналыды. Айхай да, биз барысына да болушургъа сюебиз. Адамла властьны аллына келселе, законла, жорукъла, къырал къурулуш окъуна тюрленгенлерин эслерине алмайдыла. Кёп болмай райондан бир тиширыу келген эди. Анга 92 жыл болады. Билемисиз, мен не зат эслегенме? Адам не къадар жарлы жашаса, ол къадар бек уялады тилерге.

Алай башха къауумла да бардыла. Анга да бир юлгю келтирейим. Искожда общежитибиз барды. Керти окъуна, уллу проблемады, адамла 20 жылдан артыкъ заманны андан кёчалмайдыла, тарыгъып, бармагъан жерлери жокъду. Теренирек къармагъанымда, ол общежитге жыйырма жылны ичинде бир кере да кирмеген, эки-юч юйлери болгъан адамла барысындан да бек къычыргъанларына тюшюннгенме. Уллу тинтиуле бардырыргъа тюшеди, керти окъуна, жашар жер керек болгъанланы ачыкълар ючюн, ала уа, кертиси бла да, жарымы чакълы бирдиле. Алагъа уа болушургъа тынчыракъды.

Сабийлени бла жаш тёлюню чыгъармачылыкъларыны юйю

Ары кирип, бир жыйырма челекни, башындан суу акъгъанын, мугут этген къабыргъаланы, чиригген полланы, алагъа полла деп айтырча да тюйюлдю, кёргенме. Ол республикагъа, анда жашагъан адамлагъа да уллу бедишликди. Ала бизни сабийлерибиз ушайдыла да! Алада башхаладан эсе иги болургъа нек керек тюйюлдю? Ол жорукъну киши кетермегенди да.

Биз, ахча мажарып, энди юйню башы жабыла турады, ол тынгылы болур деп ышанама. Терезелени, витражланы да алышындыргъанбыз. Энди башындан суу акъмайды, жылыды. Алай, кесигиз билгенликден, мекям бек уллуду. Келир жыл ишибизни ахырына жетдирликбиз. Тынгылы ремонт этерикбиз. Айхай да, ол иш не къадар терк тамамланса игиди.

Курорт-рекреация комплексни айнытыуну онглары

«Север Кавказны курортлары» корпорация бла иги партнёр халла къуралгъандыла. Биринчи траншла берилгендиле. Шёндюгю заманнга келишген инфраструктураны не къадар къысха заманны ичинде къураргъа деп,аллай борч салыннганы. Быйыл бизде 2014-205 жыллада лыжалада учхан кезиуде 200 мингнге жууукъ турист болур деп белгиленеди. Аланы санын беш кереге кёбейтирча,миллионнга жетдирирча, онгла бардыла.

Бёлюмню айнытыуну амаллары туризм, альпинизм эмда лыжала бла чекленип къалмайдыла. Ол ангыламгъа инфраструктура, сатыу-алыу, эл мюлк, промышленность да киредиле, республиканы атын игилендириуню юсюнден а айтмай окъуна къояйыкъ. Дагъыда общепитни, ресторанланы, ишчи жерлени, адамланы жашау къолайлыкъларын да къошаргъа боллукъду.

Канат жолну ючюнчю кезиую къолгъа алынгъанды. Лыжа жолла кенгертилгендиле. Биз мында бек аламатды дерге боллукъбуз. Алай ,шарт мадарла этмесек, жерибизден теберик тюйюлбюз.

Барысына да бирча инфраструктура, проектни бир идеологиясы болургъа керекдиле да. Бизни следственный, право низамны сакълаучу органларыбызда законсуз къурулушла бардыруну юсюнден шартла, сюдню оноулары бардыла. Алай шёндю аланы барысын да оюмсуз оюп къояргъа жарамаз. Адамла ахчаларын къоратханды да.

Аны башха амалы да бардыиеле бла сёлеширге, келиширге, сатып алыргъа, андан сора уа ишлерге, башха, бютюн хайырлы проектле жарашдырыргъа. Ахчагъа жетгенде, хар зат да жерине орналлыкъды. Къурулушну генеральный планнга кёре бардырыргъа къолунгдан келмей эсе, бир жанына тур...

Бу ишде тынгылы, иги сагъыш этип жарашдырылгъан жорукъ, система керекди. Бир жанындан, биз адамладан ырысхыларын сыйырмазгъа керекбиз, башха жанындан а, законнга, жорукъладан таймай ишлерге, жашаргъа юйретебиз. Сервис, качество жаны бла да керекли даражагъа жетеригибизге толу ийнанама.

ТВМК КъМР-ни промышленностну ёзегиди

Тырныауузну комбинаты Совет Союзда да вольфрамны бла молибденни жарашдырыуда алчы предприятие болгъанды. Ала уа къыралны айныуунда стратегиялы магъаналы табийгъат байлыкъладыла. Аны эсге алып, предприятияны жангыртыуну юсюнден мен къыралны Башчысына белгили этгенме. Владимир Владимирович (Путин) тийишли буйрукъла бергенден сора федеральный правительство, аны башчысы Дмитрий Анатольевич да (Медведев) анга тутхучлулукъ этгендиле. Бюгюнлюкде Россейни промышленность эм сатыу-алыу эмда Шимал Кавказны ишлери жаны бла министерствода аны тамамлап башлагъандыла. Бу вопросну РФ-ни Президентини Север-Кавказ федеральный округда толу эркинликли келечиси Сергей Меликов да тюзге санагъанды.

Алай бла ишчи къауум къуралгъанды. Жууаплы министерствода кенгешле бардырылгъандыла. РФ-ни Президентини буйругъун толтуруугъа Ростев да къошулгъанды. Бу ведомство уа къоруулау промышленностьда уллу къырал проектлени толтуруу бла кюрешеди.

«Терекалмаз» заводну ишин жангыртыу да ма аллай бийик даражада сюзюлгенди. Предприятияда жалгъан налмасдан этилген приборла тау-темир жарашдырыучу эмда автомобиль промышленностьда кенг хайырланыладыла. Былайда промышленностьну юсюнден айтып башлагъан эсек, ол экономикада баш магъаналы отрасль болгъанын белгилерик эдим. Биз анга не жаны бла да тутхучлулукъ этгенлей турлукъбуз.

Власть органлада кадрланы азайтыу

Быллай борчну салырдан алгъа, аны ким толтурлугъун ангыларгъа тийишлиди. Мен былайда жаланда ишчилени юслериндеи айтмайма, сёз къуллукъчуланы юслеринден да барады. Былайда жангылыч этилмезге тийишлиди. Иш кёллюле, борчларын тынгылы толтургъанла ишлерге керекдиле. Бизде уа бирде башха тюрлю болуучуду.

Аш-азыкъ затлагъа багъаланы ёсдюрюр планла жокъдула

Правительствогъа аш-азыкъ затлагъа багъаланы тинтгенлей турургъа буйрукъ берилгенди. Багъаланы къуралгъанларында уллу тюрлениуле жокъдула. Бир-бир товарла уа башха регионладан эсе бизде учуздула.

Эл мюлкню ишини юсюнден айтханда уа, былайда сёз тахтакёгетчиликни юсюнден барады, биз, кеси кереклиризни жалчытхандан тышында, башха регионлагъа керекли продукцияны 20 проценти тенгли бирни бераллыкъбыз. Жаланда тийишли онгла болургъа керекдиле. Бюгюнлюкде уа Правительство федеральный министерствода бла бирге аланы къурау бла кюрешедиле.

Республикада шёндюгюлю онкология ара боллукъмуду?

Сёзсюз, хау. Алай бюгюнлюкде къыралда болумну унутургъа жарамайды. Финанс онгла эсге алынып, бир-бир объектлени къурулушлары жангыдан тинтилгендиле.

Хау, болум къыйынды. Алай онкология араны, дагъыда перинатальный араны да битдирирге керекди. Бюгюнлюкде ол жаны бла иш башланнганын кесигиз да билесиз. Битеу тийишли жорукъла толтурулгъандыла, ахча бёлюннгенди. Бу эки объект артыкъда магъаналыдыла республикагъа. Биз, сёзсюз, аланы къурулушларын бошаргъа тийишлибиз.

Къачхынчылагъа - болушлукъ

Болушлукъну жаланда къыйын болумгъа тюшген адам излейди. Алай эсе уа, биз алагъа угъай дерге эркин тюйюлбюз. Сирияда урушдан къачып келген бир журтларыбызгъа этилген тутхучлулукъну юсюнден айтханда, ала мында 4-5 жыл жашайдыла. Былтыргъа дери юйле бла жаланда 24 юйюр жалчытылынгнан эдиле, бюгюнлюкде уа алагъа энтта 57 юйюр къошулгъанды.

Сириячы жерлешлерибизден 61 юйюр бар эдиле республикада, аладан 57-сини жашау болумлары тамамланнганды. Энтта тёрт юйюр къалгъанды. Алагъа да болушалсакъ, бу проблема кетерилликди.

Битеу да бирге уа республикагъа 780 бир журтлубуз къайтхандыла. Аладан 60-70-си документлерин жарашдырыр башлагъандыла. Ма тюнене жууаплы ведомствону къуллукъчулары (РФ-ни Миграция службасыны КъМР-де Управлениясы) аладан 21-ини документлери хазыр болгъанын билдиргендиле, къалгъанлары уа энтта жарашдырыла турадыла.

Тыйгъычла уа жаланда аладан бирлери документлерин заманында кёргюзтмегенлери бла байламлыдыла. Ол къайтарылмаз ючюн а, ангылатыу ишни бардырыргъа керекди. Алагъа федеральный законлада болгъан излемлени, жорукъланы да белгили этерге тийишлиди.

Къачхынчыланы жашау журтла бла жалчытыу артыкъда магъаналы эди. Мен кесим да кёргенме ала санаторийледе къаллай болумда тургъанларын. Алай бюгюнлюкде уа бу проблема тамамланнганды.

Украинадан къачхынчыланы юслеринден айтханда уа, ала республикагъа келип-кетип тургъандыла. Алай аладан 70-76-сы мында къалыргъа сюйгенлерин билдиргендиле. Аланы документлери да хазырлана турадыла.

Гуманитар болушлукъну юсюнден айтханда уа, бу жандауурлукъ ишге власть органла бла бирге республикада жашагъанла, бизнесменле да тири къатышхандыла.

2015 жыл - эл мюлкню жылыды

Эл мюлк, кертиси бла да, республиканы айныуунда магъаналы жерни алады. Бизни онгларыбыз уллудула. Сёз ючюн, малчылыкъны алып къарайыкъ. Мен тау жайлыкълада болум бла шагъырейленгенме. Ала иелери болмагъаннга ушайдыла. Алай борчубузну тийишлисича толтурсакъ эди, жайлыкъланы хайырланып, уллу файда аллыкъ эдик.

Малланы артыкъ уллу къоранчла этмей багъаргъа да онг барды. Жайлыкъгъа чыгъар да, кютмеге къой. Бир 5-6 айдан а файда алаллыкъса. Алай биз аны бла нек кюрешмейбиз?

Республикада черекле, кёлле бардыла. Алай алада чабакъ нек ёсдюрмейбиз? Алгъын форель мюлкле, Урван районда кёлле, Май районда чабакъ ёсдюрюу жаны бла управление болгъандыла. Бюгюнлюкде уа эл мюлкге къырал тутхучлулукъ этиледи. Алгъын къырал быллай онгла къурагъанды деп билмейме. Субсидияла бериледиле. Алай ала къалай юлешинедиле. Бу соруу артыкъда магъаналыды...

Жарсыугъа, къагъытлада ала фермерлеге берилгендиле деп жазылыпды, алай тинтип кёрсенг а, ала эл мюлк бла бир тюрлю ишлери болмагъанлагъа берилгенди. Неда битеу фермерле бир бирлерине жууукъ болуп чыгъадыла. Бирде уа субсидияны юлешген бла аны алгъан да бир бирине къаршы жууукъла...

Элледе Культура юйлеге - энчи эс

Республикада элледе 130 клуб барды. Аладан 25-си осал хазыр жетгенлери ючюн бюгюнлюкде ишлемейдиле. Мекямланы арасында озгъан ёмюрню 20-чы жылларындан ишленнгенле да бардыла. Сёзсюз, элледе клубланы ишлерин жангыртыргъа болушургъа керекбиз.

Къабарты орамны жангыртыу

Аны проекти хазырды. Инженер, электро-коммуникацияла, суу быргъыла алышыннгандыла. Къабарты орам Кешоков эм Ногмов орамла бла бирге къошулгъан жер жаяу жюрюу зона боллугъуна толу ийнанама. Алай жангыртыу ишле андан да терк бардырылсала сюерик эдим.

Бюгюнлюкде уа «Победа» кинотеатры иеси бла байламлы вопросла бардыла. Алай бюгюнлюкде аны бла бир акъылгъа келгенбиз. Кинотеатры мекямында гинжи театр орнатыргъа сёз берген эдик да, аны толтурлукъбуз. Аны тийресинде уа солуу жерле къураллыкъдыла, ол санда сабийлеге да.

Алай бу орамда юйледе адамла жашайдыла. Бирлеге тап халла къурайбыз деп, аланы жашаулар бузаргъа да жарарыкъ тюйюлдю. Бу вопросну толтургъанда, ашыгъышлыкъ этмей, не жаны бла да тинтип, келишип тамамларгъа тийишлиди.

Темир жол вокзал кёчюрюллюкдю

Бу проектни башлардан алгъа аны не жаны бла да тинтгенбиз. Белгили болгъаныча, адамла кюннге 2-3 сагъатларын темир жол переездледе тас этгендиле. Къабарты эм Промпроезд орамлада уа хал башхаладан осал эди.

Алай шахарны ичинде жюрюгенлеге тап халла къураргъа онг барды. Темир жолланы кетерип, аланы орунларына шёндюгю излемлеге келишген жолла ишленселе, бизге мекямланы кетерирге, объектлени сатып алыргъа кереклиси боллукъ тюйюлдю.

Аны юсюнден жууаплы ведомстволада айтханбыз. Ала уа бизге тутхучлулукъ этгендиле. Алай бла шахарны ичинде товар поезд, кюннге уа 20-дан асламы жюрюйдю, жолдан ётгюнчю сакълар кереклиси боллукъ тюйюлдю. Ала уа, шахарда жашагъанлагъа чырмагъандан сора да, экологиягъа заран саладыла, къоркъуусузлукъгъа себеплик этедиле.

Эркин болгъан жерледе уа жашау журтла ишлетирге боллукъ эди. Бу проект жашауда бардыыллыгъына ийнанама. Аны бла бирге уа товар арбазла да файда алаллыкъ эдиле. Бюгюнлюкде аланы кючлерини 15 проценти тенгли бири хайырланылады, мюлклерини асламы уа бош турады. Аланы бизнесменлеге берирге боллукъ эди. Мен акъыл этгенден, бу иги проектди, жаланда жууукъ заманда тамамланыргъа керекди.

Уллу Хорламны 70-жыллыгъы

Республикада бюгюнлюкде 439 ветеран барды. Алгъаракълада Уллу Хорламгъа хазырланыу комитетни жыйылыуу болгъан эди. Байрамны чеклеринде кёп магъаналы жумушла тутурулардыла. Алай, мен акъыл этгенден, Уллу Хорламны 70-жыллыгъын белгилеген кезиуде бизде 30 ветеранны жашар жерлери болмагъаны тюз тюйюлдю.

Мен хар министрге да тёрт, беш, алты ветеранны кеслерини къарауларына алыргъа предложение этгенме. Бу башламчылыкъгъа Парламент да къошулгъанды.

Элбрусну тийресинде ветеранлагъа реабилитация ара къураргъа оноу къабыл кёрюлгенди да, Правительство аны толтурады. 9-чу майда ол кесини эшиклерин ачарыкъды. Бюгюнлюкде уа мекямда тапландырыу ишле бардырыладыла. Коляскада жюрюген ветеранла мекямны ичине чырмаусуз кирирча мадарла этиледиле. Байрамны аллында бизни таматаларыбыз анда хакъсыз солурла деп ышанама.

Нальчик - Аскер махтаулукъну шахары болгъанын билесиз. Уллу Хорламны кюнюне хазырланыуну чеклеринде 13-метрлик стелла орнатыргъа мурат барды. Аллай эсгертме Аскер махтаулукъну битеу шахарларында да салынады. Санкт-Петербург бла ол жаны бла келишим этилгенди.

Биз барыбыз да бирге болсакъ, битеу эсгертмелени да тап халгъа келтираллыгъыбызгъа ышанама. Уллу Хорламны 70-жыллыгъы ветеранларыбызны эслеринде къалырча битеу къолубуздан келгенни этерге борчлубуз.

Профессионал сынауну эмда жууаплылыкъны юслеринден

Профессионализм - ол не ишни да мурдоруду, бютюнда саулукъ сакълауда. Ишин билмеген врач саусузланы жанларына къоркъуу салады. Аллай кезиуле уа аз тюйюлдюле, ол санда бизни республикада да.

Неда ишин билмеген устаз сабийни кеси кесин ёлтюрюрге окъуна жетдиреди. Анга юлгюле да бардыла. Ол да профессионал сынау болмагъаныны хатасынданды. Алай мен анга дагъыда жууаплылыкъны да къошарыкъ эдим. Адамланы бир бирлерини алларында жууаплылыкъны.

Документле

М.Х.Хакуловну Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

УКАЗЫ

Конституция законлукъну кючлендириуге уллу къыйын салгъаны эмда кёп жылланы ахшы ишлегени ючюн **Хакулов Мурат Хасанбиевични** - Къабарты-Малкъар Республиканы Конституция сюдюню председателини орунбасарын - Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ

Нальчик шахар, 2014 жылда 16-чы декабрьде, № 252-УГ

М.Г.Жиляевге «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы къурулушчусу» деген ат атауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

УКАЗЫ

Къурулушну айнытыугъа уллу къыйын салгъаны эмда кёп жылланы ахшы ишлегени ючюн **Жиляев Михаил Гамеловичге** - чекленнген жууаплылыгъы болгъан «Мигам» обществону генеральный директоруна - «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы къурулушчусу» деген ат атаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ

Нальчик шахар, 2014 жылда 18-чи декабрьде, № 254-УГ

Владимир Путинни журналистле бла тюбешиую терен магъаналыды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Москваны оноучуларын а Президент медицинагъа жангы амалла кийире туруп эмда автомобильлери болгъанла бла халланы къурагъанда халкъны оюмуна бегирек тынгыларгъа чакъыргъанды. Ол дагъыда право низамны сакълаучу органлагъа, башха чиновниклеге да аладан къайсы болса да, капиталланы амнистиясына чырмау этсе, «бек къаты мадарла этилликдиле» деп эсгертгенди. Министрлени Кабинетини членлеринден биринден а - спортну министри Виталий Мутходан - Путин «эсинг ууп къалмасын» деп тилегенди да, сора: «Президентни Сочиде жылны узунуна ишлерик сабий ара къураргъа, анда жаланда спорт жаны бла угъай, музыка эм илму жаны бла да фахмулу сабийлени жыяргъа планы болгъанын ол алыкъа билмейди», - дегенди.

Владимир Владимирович, хар замандача, кёп чам, масхара, лакъырда этгенди. Сёз ючюн, аны Россейде дворецле болмагъанларыны, Михаил Ходорковский президент къуллукъгъа сугъанакълыкъ этген къыралда Кремль бек иги къорууланнганыны юсюнден айтхан залдагъыла жаратып кюлгендиле. Ол россейли олимпиадачыланы жетишимлерини юслериндеи айтханда, аграрийлени кёп тирлик алгъанлары бла алгъышлагъанда, Киев этген оноуланы сёкгенде да журналистле къарс ургъандыла.

Президент энчи жашауууну юсюнден айтыр деб а киши сакъламай эди. Сёз ючюн, ол иш хакъы къаллай бир болгъанын билмегенине жангдиргенди, Ходорковскийни кечгенине сокъуранмагъанына ийнандырыргъа кюрешгенди. Бютюнда алгъыннгы юй бийчеси Людмила Александровна бла шуёх болгъанлай къалгъаныны, аны бла байламлыкъ жюрютгенини, шёндю уа жашауунда сюймеклик болгъаныны юсюнден айтыр деп да киши сунмагъанды. «Тапды хар затым да», - дегенди ол, энчи жашауууну юсюнден соруугъа жуап бере.

Къырал Башчы Россейни энтта да айыу бла тенглешдиргенди, аны ашы «гагула эмда бал» болуп къалмаз ючюн, къолундан келгенни аямазгъа, андан «бодуркъу этдирмезге» неда «анга сынжыр салдыртмазгъа» сёз бергенди. Россейде оппозицияны юсюнден соруугъа жууаплай, ол, литератураны бла тарыхны иги билгенин хайырланып, айтхылыкъ поэтни, «жигит офицерни бла оппозиционерни» - Михаил Лермонтовну- назмуларын юлгюге келтиргенди.

Пресс-конференция ючюнчю сагъатха киришгенде, къатылыкъ жумушагъанды, къырал Башчыны бла журналистлени аланы Вяткадан коллегалары къууандыргъанды. Ол тюрк басманы корреспондентине сёз берилип тургъанлай, аны орунуна секирип туруп, ол жашагъан шахарда чыгъарылгъан квасны, аны сатар амал болмагъаныны юсюнден айтып башлагъанды. Аны сёлешгенине, кесин бир тюрлю жюрютгенине да къарап, Путин журналист ол квасдан иги да тартып келген суннганды.

Къырал Башчы, башха заманладача, бир-бир соруулагъа жууап этиуню кесини пресс-секретарына да ышаннганды, алай сорлукъла берликлени уа кеси сайлагъанды. Ол заманда басма органланы келечилерини тюрсюнлю плакатлары, шарфлары, уллу харфла бла этилген жазыулары, жумушакъ илляулары, планшетникле окъуна бек жарагъандыла.

Пресс-конференциягъа багъа биче, Песков ол, саулай алып айтханда, дауурсуз, сабырлыкъ, басымлылыкъ халда ётгенин эсгертгенди. Журналистле бла бу жолгъу тюбешиу башхаладан къысхаракъ нек болгъанын ангылата, ол «рекордланы ызларындан киши къууп турмайды», дегенди. «Бек башы - аны магъаналылыгъыды, соруула, кётюрюлген темала да бек кёп эдиле», - деп эсгертгенди. Ызы бла пресс-конференция «терк да, къыйматлы да ётгенди», - деп къошханды.

Басмагъа **ТЕКУЛАНЫ Хауа** хазырлагъанды.

ЖЫЙЫЛЫУ

«Жууапха тартмау аманлыкъчылыкъны жангыдан туудурады»

КъМР-ни Башчысы Юрий Коков Къабарты-Малкъар Республиканы экономика эм жамауат къоркъуусузлукъ жаны бла Советини тохтамай бардырылып туруучу право жаны бла жалчытыу Координация жыйылыуну бирикген кенгешин бардыргъанды.

Аны ишине федеральный араны келечиси, Парламентни эм Правительствону таматалары, сюд органланы, право жаны бла сакълау эм кюч структураланы, шахар эм район район администрацияланы башчылары къатышхандыла.

Анда аслам эс коррупциягъа къажау эм экономикада болгъан аманлыкъчы ишлени, жоллада транспорт бла байламлы чылмыкъланы профилактикасына эм республиканы жолларында болгъан авариялада ёлгенлени санын азайтыу соруулагъа берилгенди.

Жыйылыугъа къатышханлагъа Юрий Коков былай айтханды: «Шёндю халкъла аралы санкцияла кийирилгенде, бюджет къытлыкъ къысханда, экономика бла байламлы аманлыкъчы ишле саулай къыралны эм, энчи алып айтханда, бизни республиканы да къоркъуусузлугъуна чабыуллукъ этгенчады. Санкцияладан хата аз келир мурат бла байламлы шарт мадарла да этиледиле. Болсада кризисге къажау не къадар къаты амалланы кийирсек да, ала къыйматлы боллукъ тюйюлдюле, къырал ырысхыны урларгъа сюйгенлени алларына чек салмасакъ.

Республиканы аллында экономиканы эм социальный сфераны айнытыу бла уллу борчла турадыла. Аланы жашауда бардырыр ючюн, бек алгъа экономикабызны айнытыуун терклендирирге, адамланы да иш кёллюлюклерин тюшюрмезге эм предпринимательлик бла кюрешгенлеге да чырмаула салмазгъа керекбиз.

Владимир Путин Федеральный Жыйылыугъа этген Посланиясында контроль эм надзор органланы ишлеринде жангы амалланы хайырланыргъа кереклисин айтханды. Аны тюзюнлей келтирейим: «Бизнесге чек салыуну не къадар аз этерге, керек болмагъан тинтиулени эм надзорну да къояргъа керекди. Хар тинтиу ачыкъ халда бардырылсын. Кюн сайын чырмауланы салып тургъандан ахырда айырылыргъа заман жетгенди. Кёп къыраллада гитче эм орталыкъ бизнес экономиканы мурдору окъунады». Бу шартла, сёзсюз, Къабарты-Малкъаргъа да тап келишедиле. Алай болгъанлыкъгъа, предприятияланы ишлерине къарамагъыз деп айтыргъа жарамайды, жаланда законнга ким бузукълукъ этте эсе да, алагъа барыргъа тийишлиди.

Право сакълаучу эм фискальный органланы ишлеринде бек алгъа адамланы эркинликлери эм праволары сакъланыргъа керекдиле эм аны бла байламлы къаллай тюрлю мадарла этилгенлери да ачыкъланысынла, дегенди Коков.

Республикада криминоген болумну юсюнден айта, КъМР-ни Башчысы эсепге алыннган аманлыкъчы ишле битеу да 8,6 процентге азайгъанларын чертгенди. Аманлыкъчы ишлени саны битеу да тюше башлагъанды. Адамгъа чабыуллукъ этиу, ырысхысын тонау, ол санда малланы эм автомашиналаны урлау да, иги кесекге тюшгенди. Башхача айтханда, халкъ асламлагъа заран келтирген аманлыкъчы ишле азайгъанлары шартды. Болсада экономикада аманлыкъчы ишле эм коррупциягъа къажау кёрюмдюлерибиз аламатдыла деп айталлыкъ тюйюлме. Аны бла байламлы бир-эки шарт келтирейим. Сёз ючюн, экономика бла байламлы аманлыкъчы ишлени къайсы тюрлюлерин да ачыкълау бла байламлы кёрюмдюле 30 эм андан кёп процентге тюшгендиле, ол санда 52,3 процент къырал службада эм жер-жерли самоуправлениялада ишлегенле, 69,7 процент къуллукъларын артыгъы бла хайырланнганладыла, 33,3 процент жашау журт-коммунальный сферада эм 32 процент потребитель рынокда урунгганладыла.

Къырал ырысхыгъа къол жетдириуде къуралып бардырылгъан аманлыкъчы къауумланы ачыкълауда кёрюмдюле да быйылгъы жылда аламат тюйюлдюле.

Саулайда коррупция бла байламлы аманлыкъчы ишле 48,7 процентге аз болгъандыла, ол санда улутха алыччуланы ачыкълау да юч кереге аз этилгенди. Бу шартла бла байламлы следствие органла ишлерин тийишлисича бардырмагъанлары баямды. МВД-ны Следствие управлениясына тырман этилирчады. Быйылгъы жылны 11 айына Прокуратура следствие органла законнга бузукълукъ этген 3321 кезиу ачыкъланнганды. Аны бла байламлы кемчиликлени кетерирге 731 тийишли къагъыт жарашдырылгъанды, 363 билдириу къагъыт ийилгенди, 346 къуллукъчу жууапха тартылгъанды, болжалындан эсе кёпге озуп 778 ишге къаралгъанды.

Кёп уголовный ишлени бардыргъанда, хар зат да тийишлисича тинтилмейди, тюрлю-тюрлю сылтаула бла следствие тап къуралып бардырылмайды.

КъМР-ни Прокуроруну къуллугъун толтургъан Жеккеланы Аликни, КъМР-де ич ишле министр Сергей Васильевни, РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де Следствие управлениясыны таматасы Валерий Устовну сёлешиулерине тынгылагъандан сора республиканы Башчысы ич ишле эм башха право сакълаучу органлада ишлегенлени араларында коррупциягъа къажау мадарланы кючлерге кереклисин айтханды. Ол ишде муниципалитетлени таматалары бла экономикада болгъан аманлыкъчы ишлени ачыкълау бла байламлы бирге ишлерге кереклисин да айтханды.

-Ол осал затланы къурутуу бла байламлы, -дегенди Коков, - хар зат да тергелип этилирге, бардырылгъан мероприятияла уа къыйматлы болургъа керекдиле.

Жууапха тартмау, дегенди КъМР-ни Башчысы, аманлыкъчылыкъны жангыдан туудурады. Былайда кёрюмдюлени ызындан къуугъандан да магъана чыгъарыкъ тюйюлдю, бек башы - аланы иги сагъыш этип бардыруду.

Андан сора жыйылыуда республиканы Башчысы аварияланы саны ёсе баргъаныны юсюнден айтханды. Артыкъда бек аварияланы автомашиналаны стажлары 3 жылдан аз болуп жюрютгенле этедиле. Дагъыда 26,7 процентге пассажирлени Газельле бла ташыуда авариялa ёсгендиле. Ол кезиуледе 7 адам ёлгенди, 51 жаралы болгъанды.

Кенгешде жоллада къоркъуусузлукъну жалчытыу бла байламлы тийишли мадарланы этерге кереклиси айтылгъанды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Дата

Къоркъуусузлукъну жалчытыуда - ал сатырда

КъМР-ни Башчысы Юрий Коков Россей Федерацияны къоркъуусузлугъун жалчытыу органлада ишлегенлени Кюнюне жораланнган къууанчлы жыйылыугъа къатышханды. Ары бу службаны ветеранлары, жаш ишчилери, право сакълаучу органланы эм кюч структураланы таматалары да чакъырылгъан эдиле.

Къууанчлы жыйылыугъа келгенлени республиканы Башчысы Къабарты-Малкъарны Парламентини эм Правительствосуну атындан профессионал байрамлары бла алгъышлагъанды. Не заманда да чекист деген атха уллу хурмет эм сый этилип тургъанды. Къыралда эм жамауатда къаллай тюрлениуле болгъан эселе да, борчугъуз тюрленмегенди-къоркъуусузлукъну жалчытыуну ал сатырында тургъансыз.

Россейни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениясыны ишчилери чекистлени тёрелерин сакълайдыла, профессионал эм служба бла байламлы борчларын тынгылы толтурадыла. Къабарты-Малкъарда къоркъуусузлукъну жалчытыу бла байламлы мадарланы этгенигизни билебиз эм багъалайбыз. Республика, бир уллу къаугъа болмай, тынч, ырахатлы озгъан жылны бошай тургъанын да, сизни - Управлениянын ишчилерини - къыйынлары барды. Сизни аллыгъызда салыннган борчла бек уллудула эм тынч тюйюлдюе.

Ахыры 4-чю бетдеди.

КЕНГЕШ

Хайырын излеген эмда ачыкъ сёлешиу

Орта кюн КъМР-ни Башчысы Юрий Коков Бахсан шахарны межгитинде республиканы районларыны раис-иймамлары бла тюбешгенди. Жыйылыуда сёз межгитлени ишлетиуню, жаш адамланы юйретиуню, дин къуллукъчуланы билимлерин ёсдюрюуню эмда башха магъаналы жумушланы юслеринден баргъанды.

Аны ача, республиканы муфтийи Хазратали Дзасежев бу тюбешиуню эрттеден сакъламгъанларын эмда аланы жарсыуларына эс бурулгъанына ыразылыгъын айтханды. Ол кесини докладында власть бла дин къуллукъчула келишип ишлерге, байламлыкъла къураргъа кереклисине энчи эс бургъанды. «Власть органланы, дин къуллукъчуланы да борчлары бирди - жаш адамларыбызны тюз юйретирге. Бюгюнлюкде, Аллахха шукур, исламны билирге сюйген, аны жорукъларын толтургъан, Аллахха табыннган жаш адамла кёпден-кёп болуп барадыла. Биз а алагъа тийишли билим берирге, исламны жорукъларын ангылатыргъа кюрешебиз», - дегенди муфтий.

Бу ишде уа элледе иймамланы магъаналары уллуду. Совет Союзну заманында адамлагъа динни тутаргъа эркин этмегендиле, алай дементени къырал чачылгъандан сора уа халкъ, динни излеп, исламгъа юйренип башлагъанды. «Алай ол кезиуде республикада дин билимлери терен болгъан адамла жетишмегендиле. Ма бюгюнлюкде бу къыйын болумгъа аны ючюн жетгенбиз», - дегенди Дзасежев.Ол айтханыча, бюгюнлюкде иймамланы билимлерин ёсдюрюуге энчи магъана бериледи, алагъа хар жыл сайын курсла къураладыла.

Юрий Коков, сёзге къошула, кадрла бла байламлы проблема артыкъда уллу болгъанын белгилегенди. «Мен билгенден, республикада 145 иймам ишлейди, алай аладан бийик ислам билимлери жаланда 17-сини барды», - дегенди ол. Кертиси бла да, Хазратали Дзасежев билдиргенича, бийик дин билимлери жаланда 12 процентини барды, бир къууму орта профессионал окъуу юйлени бошагъандыла. Алай асламы уа динни жорукъларына кеслери юйреннгендиле.

Республиканы оноучусу быллай болумда дин къуллукъчуланы билимлерин ёсдюрюуню магъаналылыгъын энчи белгилегенди. «Исламны керти жорукъларын жаланда тийишли окъуулары болгъан адамла ангылаталлыкъдыла. Иймам а къуру дин къуллукъчу тюйюлдю, ол психолог да болургъа керекди, ушакъ бардыра билирге, соруулагъа жууапла берирге да борчлуду», - дегенди.

Тюбешиуде раис-иймамла кеслерини жарсыуларын айтхандыла. Чегем районну муслийманларыны таматасы Артур Дохов межгитлени регистрация палатада эсепге салыуну проблемасын кётюргенди. Май эмда Прохладна районланы раис-иймамы Хасанби Нагоев а жашау журт коммунальный мюлк ючюн тёлеуле кётюрюлгенлери ючюн межгитлени борчлары уллу болгъанларына жарсыгъанды.

Ол дагъыда районну власть органлары межгитлени ишлетирге эркинлик берирге ашыкъмагъанларына да тарыкъгъанды. «Межгит болмаса да, жаш адамла намазларын къоярыкъ тюйюлдюле. Алай ала аны къайда этерикдиле, анда ала неге юйренирикдиле, биз аны билмейбиз», - дегенди ол.

Сёзге къошула, Юрий Коков бир-бир элледе межгитлени болумлары осал халгъа жетгенлерин белгилегенди. «Арбазларын кырдык басып, терезелери сынып. Алагъа адам да къарамагъаннга, босагъасындан адам басмагъаннга ушайдыла», - дегенди эмда муфтийге бу проблемагъа эс бурургъа кереклисин эсгертгенди. «Власть органла сизге болушургъа хазырдыла. Алай межгитле барысы да ишлерге керекдиле. Алай болмаса, бизни сюймегенле аны бла хайырланыргъа угъай дерик тюйюлдюле», - дегенди.

Юрий Александрович муслийманланы дин управлениясыны къуллукъчуларын адамла бла байламлыкъла жюрютюрге, аланы соруларына жууапла берирге да чакъыргъанды. «Дин къуллукъчула, кеслерин тийишлисича

жюрютюп, башхалагъа юлгю болургъа керекдиле», - деп къошханды ол.

Жолоучулагъа межгитлени ишлетиуню юсюнден да баргъанды сёз. Дин къуллукъчула къоншу республикаладан муслийманла намазны заманы жолда жетсе, аны къылыр жерле болмагъанларына тарыкъгъанларын айтхандыла. Школлада къызлагъа исламны жорукъларына тийишлиликде окъуургъа жаулукъ къысып жюрюрге эркин этиуню да тилегендиле.

Бахсан районну раис-иймамы Мухсин Кодзев а хакъ тёленмегени ючюн билимли жаш адамланы иймамны къуллугъун толтургъа онглары болмагъанын айтханды. «Бирлери къалауур болуп ишлейдиле, башхалары республикадан тышына кетгенди», - дегенди ол эмда республиканы оноучусуна дин къуллукъчулагъа этген болушлугъу ючюн ыразылыгъын билдиргенди.

Жыйылыуда белгили болгъаныча уа, республиканы Башчысы ДУМ къурагъан фондха тутхучулукъ этерикди. Андан ахча иймамлагъа болушургъа, тюрлю-тюрлю проектлени жашауда бардырыргъа бёлюнюкдю.

Битеу тилеклеге тынгылагъандан сора Юрий Коков ала барысы да эсепге алынгъанларын, ала бла байламлы тийишли буйрукъла этилликлерин белгилегенди.

Юрий Александрович дин къуллукъчуланы эслерин биягъы ёсюп келген тёлюню юйретиуге бургъанды. Ол жаш адамланы тюрт этмезлерин, жарсыуларына эс бурурларын, аланы ол меники, ол а сеники деп айырмазларын тилегенди. «Ёсюп келген тёлю ючюн барыбыз да бирча жууаплыбыз», - дегенди.

Ахырында Юрий Коков раис-иймамлагъа ачыкъ сёлешгенлери ючюн ыразылыгъын айтханды эмда ишлеринде болгъан проблемаланы власть органлагъа белгили этип турурларын тилегенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Къоркъуусузлукъну жалчытыуда - ал сатырда

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди.

Бизни регионда болум алыкъа къыйынды. Террористле бла экстремистле, не да этип, болумну осал жанына тюрлендирирге сауут алып чабаргъа кюрешедиле. Управлениянны ишчилери алагъа тийишлисича жууап берирге хазыр болгъанларына сёз да жокъду. Жарсыугъа, мында ишлегенлени араларында къуллукъларын толтура тургъанлай замансыз жашаудан кетгенле да болгъандыла. Аланы хурметлей, ачыкъ сыфатларын эсде тута, биз терроризмни хорлауда шарт мадарланы этерге борчлубуз.

Управлениянны баш борчларындан бири уа къыралны Конституциясын сакълау бла байламлыды, аны жалынчакъсызлыгъына тиерге кюрешгенлеге тийишли жууап бериудю.

Бек ышанама, Управлениянны шуёх эм биригип ишлеген коллективи мындан арысында да профессионал борчларын тийишлисича толтурлукъларын, жамауат болумну игилендириуге юлюшлерин къошарыкъларын, Къабарты-Малкъарны къоркъуусузлугъун жалчытырыкъларын, аны бла бирге уа бизни уллу къыралыбызны да.

Энтта да бир кере сизни байрамыгъыз бла эм келе тургъан Жангы жыл бла алгъышлайма. Ишигизде бет жарыкълы болугъуз.

Андан сора Юрий Коков бла Управлениянны таматасы Олег Усов аскер борчларын толтура тургъанлай ёлген ишчилеге деп салыннган мемориалгъа гюлле салгъандыла.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Правительство

Ветеранлагъа Жангы жылгъа саугъагъа 20 мингишер сом берилликди

Республикалы ёлка быйыл 29-чу декабрьде башланып келир жыл 5-чи январьгъа дери бардырыллыкъды. Ол жаны бла бегим КъМР-ни Правительствосуну жыйылыуунда къабыл этилгенди.

Битеу да бирге кенгешде 15 бегимни проекти сюзюлгенди. Аны премьер-министр Мусукланы Алий бардыргъанды.

Биринчиден, республиканы иелигинде болгъан, сатылыргъа эркин этилмеген объектлени тизмеси сюзюлгенди. Жер эм ырысхы бла байламлы халла жаны бла министр Азрет Бишенов ангылатханыча, Май районда школгъа дери билим берген учреждениялану модернизациясыны программасыны чеклеринде административ мекямладан бири муниципалитетге бериледи. Анда сабий сад къураллыкъды.

Къабарты-Малкъарны къырал ырыскъсына башчылыкъ этиу жаны бла программагъа да тюлениуле кийирилгендиле. Азрет Бишеновну айтханына кёре, ол бюджетни къоранчлары бла келишдирилгенди.

«Декоративные культуры» эл мюлк предприятияны уставной фондун кёбейтирге оноу этилгенди. Республикалы бюджетден бу жумушлагъа 18 миллион сом берилликди. «Ол аны ишин жангыртыргъа болушурукъду, анга ахча бюджетде барды», - дегенди Азрет Бишенов.

Жыйылыуда социальный магъаналы бегимлени уллу къаууму тинтилип, къабыл кёрюлгенди. Аланы урунуу, иш бла жалчытыу эм социальный къоруулау министр Тюбейланы Альберт кёргюзтгенди. Биринчиден, «2013-2020 жыллада КъМР-де халкъгъа социальный болушлукъ этиуню юсюнден» къырал программа тюрлендирилгенди. Альберт Исхакович ангылатханыча, ала республикада жашагъанлагъа хакъсыз юридический болушлукъ этиу бла байламлыды. Бу жумушлагъа бюджетде финансла бардыла.

«Ахча бла КъМР-ни бюджетинден жалчытылыннган организациялада марда тохташдырылмагъан ишчи кюнлери болуп урунгъанлагъа жыл сайын хакъ бла къошакъ отпуск бериуню жорукъларын къабыл кёрюуню юсюнден» бегимге да тутхучулукъ этилгенди. Документ урунуу болумланы тапландырыугъа бурулупду. Аны жашауда бардырыргъа 28,6 миллион сом бёлюнеди, деп чертгенди Тюбей улу

Быйыл республиканы школчуларына тёрели республикалы ёлка 29-чу декабрьден 5-чи январьгъа дери бардыллыкъды. Тюбейланы Альбертни айтханына кёре, анга он минг сабий къатышырыгъы белгиленеди. Асламында ала кёп сабийли, къолайсыз, къыйын жашау болумгъа тюшген юйюрледендиле. Байрамны бардырыргъа 2,9 миллион сом бёлюнеди.

Кенгешде келир жылда приватизацияны прогноз планына тюзетиуле да тинтилгендиле. Азрет Бишенов келтирген шартлагъа кёре, республиканы иелигинде болгъан объектлени эмда предприятияланы акцияларын сатып, республикалы бюджетге 1,515 миллиард сом къошаргъа белгиленеди.

Правительствону къаууму тюрлендирилгени бла байламлы уа Къабарты-Малкъарда жер реформаны бардырыу жаны бла комиссия да тюрлендирилгенди. Азрет Алиевични айтханына кёре, анга 20 адам киреди. Аланы араларында законла чыгъарыучу эмда толтуруучу власть органланы къуллукъчулары, алимле, муниципалитетлени келечилери да бардыла.

Министрлени кабинети «2016-2017 жыллада КъМР-ни гражданларына хакъсыз медицина болушлукъ этиуню къырал гарантияларыны юслеринден» правительволу бегимге да тутхучлулукъ этгенди. Правительствону Председателини орунбасары, саулукъ сакълау министр Ирма Шетованы айтханына кёре, программаны жашауда бардырыргъа 7,9 миллиард сом керекди.

Жангы жылны байрамына Уллу Ата журт урушну ветеранларына КъМР-ни Башчысыны атындан саугъа этилликди. Ветеранлагъа, бюгюнлюкде уа ала жаланда 434-дюле, хар бирине да 20 мингишер сом берилликди. Тюбейланы Альбертни айтханына кёре, бу жумушлагъа тогъуз миллион сомгъа жууукъ керекди. «Ахча КъМР-ни Башчысыны фондундан бёлюнюрюкдю», - дегенди министр.

Жыйылыуда башха бегимле сюзюлюп, къабыл этилгендиле. Кенгешге федерал инспектор Владимир Канунников, Конституциялы сюдню башчысы Геляхланы Абдуллах, Парламентни спикерини орунбасары Жанатайланы Салим эм башхала къатышхандыла.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима.

Авария

Онюч адам ачыгъандыла, бир эр киши ёлгенди

Тюнене «Дон» трассада 16:00 сагъатда Москвадан Къабарты-Малкъаргъа келе тургъан автобус авария этгенди. Анда онюч адам жаралы болгъандыла, бир эр киши ёлгенди. Ала барысы да бизни республикадандыла. Бюгюнлюкде аланы саулукъларына Липецк областьны больницасында къарайдыла. Ёлген адам 1956 жылда туугъан Багов Владимир Сейфутдиновичди.

Бу болум бла байламлы КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосунда Катастрофаланы медицинасыны, МЧС-ни регионда бёлюмюню, Транспорт министерствону къатышыулары бла экстренный службала ишлерин бардырырча штаб къуралгъанды. Анга энчи контрольну Правительствону башчысыны орунбасары, саулукъ сакълау министр Ирма Шетова кеси этеди. Ол билдиргеннге кёре, Липецк областьдан врачла жерлешлерибизге болушургъа кючлерин аямайдыла. Ала айтханларыча, ючеуленни халлары алыкъа бек осалды, алай аланы жашауларына къоркъуу жокъду. Соруула бла ведомствода кече-кюн да ишлеген **8-928-078-88-42** номерли телефоннга сёлеширгe боллукъду.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

СЫЙЛАУ

Зумакъулланы Танзиляны хурметине аталгъан байрам

Тюнене Музыка театрда Къабарты-Малкъарны, Къарачай -Черкесни да халкъ поэти, РСФСР-ни М. Горький атлы саугъасыны лауреаты Зумакъулланы Танзиляны 80-жыллыкъ юбилейи жарыкъ халда белгиленнгенди. Байрамгъа КъМР -ни Правительствосуну бла Парламентини келечилери, Россейни жазыучуларыны биригиулерини башчылары, поэтессаны жуукъ-ахлулары, аны поэзиясына уллу кёллю болмагъанла да келгендиле.

КъМР-ни Башчысы Юрий Коковну атындан алгъышлау сёзню республиканы Правительствосуну Председатели Мусукланы Алий окъугъанды. Анда былай айтылады: «Къабарты-Малкъарны жамауаты Зумакъулланы Танзиляны чыгъармачылыгъын бек сыйлы кёреди. Сизни назмуларыгъыз тиширыуну ич дуниясын, аланы кёз къарамларын аламат тап ачыкълайдыла, аны бла бирге была жашаугъа мархабат жырладыла.

Халкъны керти патриотуча, адамланы къыйын, къууанч кюнлеринде да, чынтты поэтни борчун ангылай, кёл этдире билгенигиз ючюн уллу ыразылыгъыбызны билдиребиз. Юбилейигиз бла алгъышлай, насып, илхам тежейбиз».

КъМР-ни культура министри Мухадин Кумахов а, Танзиля Мустафаевнаны министерствону атындан алгъышлап, жыйылгъанлагъа, назмучуну жашау эм чыгъармачылыкъ жолун эсгерип, ол жазгъан аламат тизгинлени эшитдиргенди.

Республиканы Парламентини Председателини орунбасары Жанатайланы Салим да сёлешгенди къууанчлы жыйылыуда.

Ингирде сахнагъа алгъышлаула бла поэт, жамауат къуллукъчу, Москваны культура бла искуссволаны къырал университетини профессору Анатолий Парпара, Россейни Жазыучуларыны союзуну члени, поэт Александр Кувакин, «Литературная Россия» газетни баш редакторуну орунбасары Евгений Богачков да чыкъгъандыла. Ала, Зумакъулланы Танзиляны таныгъанлары бла ёхтемленнгенлерин билдирип, Россейни Жазыучуларыны союзуну правлениненди, Москваны жамауатындан, окъуучуларындан да къызыу салам берип, анга мындан арысында да бийик жетишимле тежегендиле.

Келерини жюрек сёзлерин Къарачай-Черкес, Ингушетия, Чечен, Татар республикаланы, Башкъортостанны, Дагъыстанны, Ростов областьны, Ставрополь бла Краснодар крайланы делегацияларыны келечилери да айтхандыла.

Байрамгъа энчи къууатны уа белгили жырчыла эм тепсеу къауумла бергендиле.

Юбилей ингирни юсюнден толу материал газетни келир номеринде басмаланырыкъды.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.

22-чи ДЕКАБРЬ - ЭНЕРГЕТИКНИ КЮНЮ

«Табийгъатны къылыкъларына дайым хазыр болургъа итинебиз»

Элбрус районда электросетьни башчысы Хапаланы Юсюп бла байрамларыны аллында тюбешип, биригиуню ишини, борчларыны, айнытыу онгларыны перспективаларыны юсюнден ушакъ этгенбиз.

- Юсюп, районну электрокюч мюлкю бюгюнлюкде не халдады? Сиз башчылыкъ этген организация къайсы эллеге къарайды?

- Бюгюнлюкде, алгъада жылладача, электросетьле Кёнделенден башлап Азаугъа дери элледе, жерледе ток бла жалчытыу жумушланы тамамлайды. Жаланда кабель ызланы узунлугъу 375 километрге жетеди. Хайырланыуда болгъан подстанцияланы саны уа 115 болады. Хар зат да ишчи халдады.

- Тау тийреледе сизге буюрулгъан жумушланы тынгылы эталамысыз?

-Жылны ичинде къар юзюлюп неда таш тюшюп чырмаулукъла саладыла: ырхыла келедиле, жел къаты урады, азмыды бизни ишибизге чурум келтирген сылтаула. Алай биз быллай табийгъат болумлагъа дайым хазыр болгъанлай турабыз, аны себепли аварияланы да терк кетерирге къолубуздан келеди. Жылдан-жылгъа быллай кемчиликлени саны азая барады. Ол Бахсан ауузунда табийгъат тынчайып къалгъаны бла угъай, электрокюч мюлк жангыртыла баргъаны бла, бютюнда ышаннгылы болгъаны бла байламлыды.

- Быйылгъы жылны эсеплери къалайдыла?

- Эски 118 чыпынланы орунуна жангыларын орнатханбыз, онбеш километрден аслам тозурагъан темир чыбыкъланы да жангыртханбыз. Дагъыда онбеш гитче трансформатор подстанциялагъа тынгылы ремонт этилгенди. Минги тауну этегинде къыш башланып, туристле келип башлагъан кезиуню аллында канат жолланы тек бла жалчытыу системасында тийишли жумушла тамамланнгандыла.

Саулай алып айтханда, сагъынылгъан ишлени барысына да 5,5 миллион сом къоратылгъанды. Сора дагъыда Элбрус элден Азаугъа баргъан жолну жанларында ёсген тереклени артыкъ бутакъларын кесип кетергенбиз. Къар жаугъанда, ала сынып, ауурлукълары бла ток ызланы да юзе эдиле. Ремонт ишлени уа алайда бардыргъан алай тынч тюйюлдю.

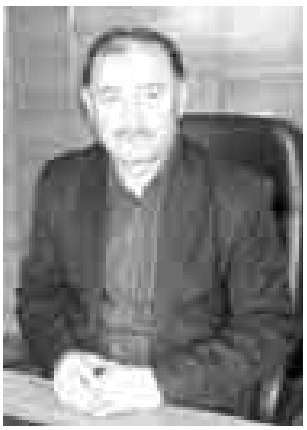

- Алайда ол проблемадан къутулургъа амал бармыды?

- Шимал Кавказда курортланы айнытыу жаны бла программаны чеклеринде бу жерде ток ызланы жолдан иги да бир жанына кёчюрюрге деп айтылады. Алайлада иш бардырылып башланнганды, чыпынланы да бир кесеги орнатылгъанды. Ол жумуш тамам этилгени бла бу тийрени ток бла жалчытыуда хазна чурум боллукъ тюйюлдю.

- Районну энергетиклери кёп болмай Ростов областьдан къайтхандыла. Ала ары нек баргъан эдиле?

- Анда уллу жел кётюрюлюп, къауум эллени бла шахарланы токсуз къойгъан эди. Бизни республикада ары болушургъа барыргъа къуралгъан бригаданы къауумуна район электросетьледен автовышканы машинисти Вячеслав Никоноров техникасы бла бирге сора электромонтёрла Солтанланы Аслан бла Толгъурланы Тенгиз кирген эдиле. Сау ыйыкъны ичинде бирсиле бла бирге кюч-къарыуларын аямай ишлегендиле, борчларын тынгылы толтуруп къайтхандыла.

- Къыш кезиуде ток бла хайырланыучуланы толу жалчыталамысыз?

- Алыкъа къайгъы жокъду. Ол заманда ток кёп къоратылады. Алай оборудованиягъа аны ючюн бир тюрлю хата келмейди. Нек дегенде сетьле бюгюнлюкдеги хайырланыудан эсе аслам ток жиберирге боллукъдула.

Кемчиликле жокъдула деп айтыргъа да жарамаз. Бегирекда Тырныауузда. Анда юйлени ичлеринде электрокюч аула эскидиле, тозурапдыла. Бюгюнлюкдеги излемлеге, хайырланыугъа да келишмейдиле ала.

- Келир жылгъа къаллай умутлары-гъыз бардыла?

- Чыпынланы бла электрокюч ызланы жангыртыу иш бардыряллыкъды. «Адыл-суу» эм «Челмас» трансформатор подстанциялагъа тынгылы ремонт этилликди. Аны хайыры бла кёп объектлеге токну аслам жиберип башларгъа онг боллукъду.

- Биригиуде кимле урунадыла?

- Бизде 87 адам ишлейди. Асламысы энергетикледиле. Битеу салыннган борчланы тамамларгъа жетишедиле. Жаш тёлю да сюйюп келеди бери ишлерге. Алай кёп жыллары урунганла, ветеранла дейик, аллай айтхылы специалистлерибиз да бардыла: Этезланы Магомед, Мырзаланы Хусей, Шамурзаев Кураш, Хаджиланы Шакъман. Уста диспетчерибиз - Лариса Бердникова да - кёп махтау сёзлеге тийишлиди.

Профессионал байрамыбызда саугъалаугъа Малкъарланы Маратны, Акушуланы Рашидни, Николай Ноздрачёвну, Батчаланы Маратны эм къауум специалистлени атларын чыгъаргъанбыз. Ала да, башха ишчилерибиз да, эллерине, туугъан жерлерине тап болум къурай баргъанлары ючюн махтаугъа тийишлидиле.

Ушакъны **Анатолий ТЕМИРОВ** бардыргъанды.

Волгоградны коммунальный службаларына - 25 машина

КАМАЗ жангы жылгъа дери Волгоградны коммунальный службаларына 25 автомобиль берликди,деп билдиргенди ТАСС-ны корреспондентине автозаводну пресс-секретары Олег Афанасьев.

Предприятие ол шахарны кереклерине 47 автомобиль чыгъарыу жаны бла тендерни кытханды. Къалгъан 22 машина келир жылны биринчи жарымында берилликди. Ала автомобильле уллу терклик бла баргъан жолла, шахар орамла бла байламлы ишлени эм башха жумушланы да тамамларгъа деп чыгъарылгъандыла, деп къошханды Афанасьев.

Къарачай-Черкес Донецк эм Луганск областьлагъа гуманитар жюк ийгенди

Къарачай-Черкес гуманитар жюкден 3,5 тоннаны жыйышдырып, Донецк эм Луганск областьлада жашагъанлагъа ийгенди, деп билдиреди МЧС-ни республикалы управлениясыны пресс-службасындан.

-КъЧР-ден кезиулю гуманитар болушлукъ ашазыкъ продуктладан, тёшек,жууургъан,жастыкъ керекледен къуралгъанды. Анда дагъыда сабийлеге Жангы жылгъа саугъала бардыла,-дегендиле ведомствода. Ростов областьда машина Север-Кавказ федеральный округну колоннасына къошуллукъду,дегендиле пресс-службада.

Къалмукъну кредит учреждениялагъа борчу барды

Къалмукъ республиканы кредит учреждениялагъа борчу 23 миллиард сомдан асламды. Аны бир миллиарддан артыгъыны уа тёленир болжалы озуп окъуна турады. Аны юсюнден Битеуроссей халкъ фронт къурагъан «тёгерек столда» Миллет банкны бёлюмюню таматасы Юрий Тимошенко билдиргенди.

Ол айтханнга кёре, борчну регионну хар адамына жетген ёлчеми, орта эсеп бла алып айтханда,саулай Россейден эсе уллуду. «Жылны башындан бери тёленмей тургъан кредитлени ёлчеми 60 процент чакълы бирге ёсгенди -705 миллион сомдан 1,1 миллиардха дери. Ол борчну- 23 миллиард сомну - халкъгъа юлешсенг,хар адамгъа, ол санда къартлагъа бла сабийлеге, 81 минг сом жетеди»,-дегенди Тимошенко.

Кинотеатр тапландырыллыкъды

Россейде къыш бахчасы бла жангыз бир кинотеатр барды. Ол да Астраханьдады. Аны 2016 жылны ортасына толусунлай жангыртыргъа белгилененди. Мекямда битимлеге керек болгъан жылыу кеси аллына берилип турурча этилликди, мияла купол бла башын да бир аз кётюрюкдюле, дегенди областьны культура эм туризм министри Галина Зотеева, проект бла шагъырей эте. Быйыл мекямны жангыртыугъа 30 миллион сомдан аслам бёлюннгенди.

Къыш бахчада бир ненча пальма ёседи. Аланы бир-бирлерине 150 жылдан артыкъ болады. Аладан сора да, Бразилиядан, Мексикадан, Австралиядан бла Юг Америкадан келтирилген сейирлик битимле да бардыла.Комплекс регионну маданият хазнасына саналады.

Къобанда сакъатланы алгъанлагъа - танг себеплик

Къобанда сакъат сабийлени кеслерине жаш неда къыз этип алгъан юйюрлеге болушлукъ кёбейтилликди. Келир жыл январьдан башлап алагъа ай сайын 15 мингишер сом тёленирикди,деп билдиргендиле ТАСС-ны корреспондентине регионну администрациясыны пресс-службасындан.

-Бизни борчубуз ол сабийлени хар бирине да ата-ана табылырча этиудю. Ол мурат бла крайда къыяулу балачыкъланы алып ёсдюрген юйюрлеге бир жолгъа 500 минг сом бериледи. Андан сора да, 2015 жылда январьдан башлап аллайлагъа ай сайын 15 мингишер сом тёленирикди,- дегенди Къобанны башчысы Александр Ткачев.

Краснодар крайда сакъат сабийледен мингден артыгъы жангы ата эм ана къоллу болгъандыла. Интернат юйледе уа 605 сакъат балачыкъ кечинеди.

КЁРМЮЧ

Жюреклени къозгъагъан шуёхлукъну шагъатлыкълары

Бу кюнледе КъМР-ни Культура министерствосуну, республиканы Миллет музейини эм Къулийланы Къайсынны аты бла къуралгъан фондну башламчылыкълары бла поэтни юй-музейинде «Мы пили воду из Чегема...» деген кёрмюч ачылгъанды. Ол Къулийланы Къайсынны бла Алим Кешоковну татлы тенгликлерине, уллу шуёхлукъларына жораланнганды.

Проектни аты Кешок улуну нёгерине атап жазгъан «Къулийланы Къайсыннга» деген назмусундан алыннган тизгинди. Анга Никита Джигурда аламат макъам жазгъанды. Кёрмючге келген къонакълагъа бу жыр бла тюбегендиле.

- Къазауатны букъусу чёге тебиреген кезиуледе бизни экибизни да кёзюбюзге таула бла аталарыбызны арбазларында саргъала тургъан чёплеу башла кёрюнюучю эдиле. Ызы бла мамырлыкъда къаллай китапла жазарыгъыбызны юсюнден сагъышланнганбыз. Адам къатындагъыны акъылын къыйын кезиуде туура ангылайды дейдиле, биз а Алим бла къыралыбызны къара кюнлеринде бирге болгъанбыз. Мен аны бирсиледен эсе иги таныйма,- дегенди 1957 жылда къалам къарындашыны юсюнден Къулий улу.

Кёрмючде эки чынтты нёгерни суратлагъан Константин Половицкийни, Юрий Скориковну, Илья Давыдовну, Михаил Тхакумашевни, Къулийланы Азаматны, Геннадий Темирхановну живопислерин бла скульптураларын кёрюрге боллукъду. Ала бла бирге Чегем ауузуну тамаша табийгъатын ачыкъ-лагъан Николай Трындык бла Светлана Кузнецованы чыгъармалары проектге энчи жылыу берилиле. Аладан бирлери ара библиотеканы фондундан, Суратлау искусстволаны бла Къулийланы Къайсынны музейлерини галереяларындан, бирсилери уа, художниклени энчи коллекцияларындан алыннган ишледиле.

Къулиийланы юйюрлеринде сакъланнган адабият-документли материалла да бардыла мында. Аланы араларында эски суратла бла газетле, письмола, китапла. Алим Къайсыннга саугъалагъан назму жыйымдыкъладан биринде уа поэтни къолу бла жазылгъан бу тизгинлерин окъуйбуз: «Къулийланы Къайсыннга! Сен Чегем ауузунда жаратылгъынчы, Элбрусну эки тёппеси бар эди, энди уа ала юч болгъандыла. Алим Кешоков. 1959 ж.»

Ала экиси да юйюрлери бла шуёхлукъ жюрютгендиле. Къайсын жашына Алим деп нёгерини хурметин кёрюп атагъанын, ала хар байрам бла бир бирлерин жылы алгъышламай къоймагъанларын да билебиз. Къулий улу Кешокланы юйлерин терк-терк жокълагъанды. Анда тюбеген мелхумлукъ бла къонакъбайлыкъ аны жюрегине жетип, ол «Поэтни юй бийчесине» деген назмусун да жазгъанды.

Кёрмючде Къулийланы Къайсынны къалам къарындашыны чыгъармачылыгъыны юсюнден публицистикасы, аланы бир бирлерине жоралаулары да тапхандыла жерлерин. Малкъар халкъны ийнакъ жазыучусу дуниясын алышындыргъаныны аллында «Алим Кешоковха. Больницадан письмо» деп жазгъаны уа, сёзсюз, кёплени кёллерине жетеди.

Закий ауушхандан сора да поэтлени араларында шуёхлукъ унутулуп къалмагъанына 1987 жылда Къулий улуну Мемориал юй-музейи ачылгъан кюнде Алим Кешоков «Отзывла китабында», биринчи болуп бу тизгинлени жазгъаны да шагъатлыкъ этеди: «Бюгюн тауусуму болмазлыкъ китапны биринчи бети ачылгъанды. Битеудуния жолла поэтликни таркъаймагъан илхамы сакъланнган бу сейир юйге келтиредиле.

Мында от жагъа бир заманда да сууурукъ тюйюлдю, аны жарыгъында хар бирибизни да жылыныр, шуёхубузну учунуулагъа чакъыргъан ёнюн эшитир онгубуз барды. Аны атын ёмюрледе сакълар ючюн, кючлерин-къарыуларын аямагъанлагъа жюрегимден ыспас этеме. А. Кешоков». Артда, жылла озгъандан сора да, унутмагъанды ол шуёхуну юйюне элтген жарыкъ жолну...

Кёрмюч культура арада жыйырма алтынчы декабрьге дери турлукъду. Соруулары болгъанла бу телефон номерге сёлешсинле: **8-903-491-18-81.**

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.

ЮБИЛЕЙ

Бийик фахмулулукъ бла сейирлик илхам

Быйыл СССР-ни Жазыучуларыны союзуну члени, КъМР-ни халкъ поэти Зубер Тхагазитовха 80 жыл толгъанды. Аны китапларын къолуна алгъан окъуучу биринчи назмуларында, артда жазылгъан терен магъаналы эпикасында да бир сейир илхам бла бийик фахмулулукъну эслемей къоймайды. Бюгюнлюкде да ол тутхан ишине толусунлай жюреги бла берилип, кертиликни поэзияны болушлугъу бла баямлагъанны жашауну баш борчуна санагъанлай келеди.

- Зубер Тхагазитовну сабыр сёзю, тынч хали бла бирге поэзиясыны ачыкълыгъын белгилерге тийишлиди. Аны назмулары терен магъаналыдыла, бюгюннгю жашауну белгисидиле. Алада мен тынгысыз излемлени бла уллу фахмулулукъну ышанларын кёреме, - дегенди Къулийланы Къайсын, кичи къалам къарындашыны юсюнден оюмун айта. Поэтни чыгъармачылыкъ жолун тинтген кесаматчыла жазыучуну бай тилин, метафора амалны уста хайырлана билгенин, дуниягъа энчи кёз къарамы болгъанын, аны бла бирге адамлыкъ шартларын да белгилемей къоймайдыла.

Чыгъармачылыкъ жолун 1960 жылда «Таугъа чыгъама» деген назму жыйымдыгъындан башлап, бюгюнлюкде жыйырмадан артыкъ китапны авторуду. Ол заманны барыуун, тюрлениуюн башхаладан эсе иги сезип, аны аллында поэтни уллу жууаплылыгъын тюз ангылагъанладанды. Тхагазитов чыгъармачылыгъында ёз миллетини адет-тёрелерине, фольклоруна, тарыхына уллу кёллю тюйюлдю. Алай аны бла бирге бирси халкъланы адамларына, маданиятларына да хурмет эте биледи, алагъа атап, жарыкъ жоралаула да жазады.

Поэт нени юсюнден айтса да, ёз жерини айбатлыгъы, халкъны урушда кёргюзтген батырлыгъы, табийгъат, сюймеклик болсун, ол алада адамны жашауда сыйлы борчуна, жууаплылыгъына эсин бурады. Назмучуну чыгъармачылыгъында поэт бла поэзияны темасы да тапханды жерин. Бу тизгинле Ата журтха сюймеклик, кертичилик, аланы багъалауун бардыргъан поэтни кёз къарамлары бла къаты байламлыкъда белгиленедиле.

Жер башында туугъан журтуну тауларыны бла къаяларыны бийикликлерини, сууларыны тазалыкъларыны, тюзлерини къыйырсызлыкъларыны юсюнден жазмагъан поэт не хазна табылсын. Зубер Тхагазитовну лирикасы да бу жаны бла айырмалыды. Авторгъа ёз жери ол къуру тамаша табийгъат тюйюлдю, мында жашагъан адамладыла, аланы харкюнлюк жумушлары, иш кёллюлюклери, жашаугъа ачыкъ кёз къарамлары бла. Ёз жерини юсюнден жазгъан чыгъармалары сейирдиле, аланы поэтика сыфатлары да аламатдыла. Сёз ючюн, «Ата журтуму жыры», «Жер бла кёк», «Бирде манга жер адамча кёрюнеди», «Жерни бети» дегенчалада биз аны гражданин, патриот ёнюн эшитебиз, ёхтемленнгенин ангылайбыз.

Поэт къыйын уруш заманланы юсюнден да кёп жазады. «Жер бла кёк» деген назму жыйымдыгъында автор битеу фахмусуну кючюн салып, ачыкъ сёз бла ол къужурлукъгъа багъа береди. Андан бери жылла озгъанлыкъгъа, жазыучугъа сермешлени ачы тауушлары, топланы атылгъанлары энтта да эшитилиннгенлей турадыла, жюрегине сыйынмай, къагъытха терен магъаналы, мудах сагъышлы назму тизгинле болуп тюшедиле.

Чыгъармачыны сюймеклик лирикасыны женгиллигин, музыкалыгъын да белгилерге керекди. Бу жаны бла жазылгъан биринчи назмулары окъуна литературабызда энчи тили, чыгъармачылыкъ амалла бла уста хайырлана билген поэт чыкъгъаныны белгиси эдиле. Аланы жигитлери сезимлерине кертичи, намыслы, ётюрюксюз болгъанлары бла жетедиле окъуучуну кёлюне. Быланы бирлери жарыкъ, насыплы сюймекликни юсюндендиле, бирсилеринде уа тынгысызлыкъ, жарсыу, жюрек инжилиу да ангылашынады.

Аны алайлыгъына биз «Жаз башыны зынгырдау тауушу», «Санга барама» эм башха жыйымдыкълагъа киргенлени окъуй келе тюшюнебиз. Бу циклны назмуларына атлары айтылгъан композиторла макъамла жазгъанларындан сора ала белгили жырлача бусагъатда да халкъ ауузунда жюрюйдюле. Сёз ючюн, «Алтын бал чибинле», «Сен мени аязымса», «Къыз бла жаз башы» эм бирсиле.

Къабартылы жазыучуну чыгъармачылыгъында уллу жерни интернационал тематика да алады. Къыралыбызны шахарларына жолоучулукъ, къоншу халкъланы адабиятчылары бла тюбешиуле эмда шуёхлукъ кёз къарамларыны кенглигине себеплик этгендиле.

Алай бла Россейге, Гюржюге, Латвиягъа эм башха жерлеге атап жазгъан магъаналы чыгъармалары алгъаракъ заманлада адамланы араларында жылыуну юсюнден бюгюннгю окъуучугъа хапарлайдыла. Аны поэзиясы малкъар, абхаз, азербайджан, арап, къазакъ, къыргъыз, чечен эм башха тиллеге кёчюрюлгенди. Поэт кеси да ана тилине Мечиланы Кязимни, Къулийланы Къайсынны, Зумакъулланы Танзиляны назмуларын бек иги кёчюргенди.

Кесаматчыла, къалам къарындашлары да Зубер Тхагазитовну поэтика сёзню айырмалы устасына санайдыла. «Тохтамай излемни жолу бла баргъан, тынгысыз инсан, ол неден да бийикге жашауну, кертичиликни, сабырлыкъны эм сюймекликни салады. Ачыкъ болмаулукъ, эки магъаналылыкъ аны жюрегине сыйынмайды», - дегенди назмучуну чыгъармачылыгъыны юсюнден Валентин Кузьмин.

Биз да, ол акъыл бла келишип, Зубер Мухамедовични юбилейи бла алгъышлайбыз. Андан да бийик жетишимле тежейбиз.

КЪАЛАБЕКЛАНЫ Нажабат.

БАСМА

Сюймекликни, кертиликни эмда тюзлюкню багъалай

Бу айда «Минги-Тау» журналны китапханасына жангы назму жыйымдыкъ къошулгъанды- «Бир кюнде». Аны автору Шауаланы Разиятды, Габоланы Асланны къызы. Ол Къабарты-Малкъарны сыйлы журналистиди, республиканы Журналистлерини союзуну председателини орунбасарыды, «Минги-Тау» журналны поэзия бёлюмюню редакторуду.

Аны хапарлары, тюрлю-тюрлю адамланы юслеринден материаллары, жашауда бола тургъан халланы, адет-тёрелени юслеринден да статьялары басмада чыгъа-чыгъа тургъандыла. Ол белгили россей жазыучуланы чыгъармаларын да, ана тилибизге кёчюрюп, газетледе эмда журналлада басмалайды.

«Бир кюнде» деген назму жыйымдыгъы уа авторну тунгуч китабыды. Анга кирген тизгинледе ол сюймекликни, кертиликни, тюзлюкню неден да бек багъалагъаны сезилип турады. Аны чыгъармаланы атлары кеслери окъуна кёргюзтедиле: «Сюйсенг», «Сени сурап», «Тейриге баш урдум», «Тасха», «Нечик татлыды жашау»...

Китап «Хар не да жангырыр» деген назмудан башланады:

Ауазын эшитеме заманны:

-Хар нени болады ахыры...-деп.
Ол къатлап турады шош аны,
Балангда хар не да жангырыр...-деп.

Жашауну, адамланы араларында халланы юслеринден сагъыш этдирген дагъыда бир къауум тизгин:

Жюрекден жюрекге элтген жол
Къачыргъанды кече жукъусун.
Бошалыб а къалмаз,дейме, ол.
Жел сюреди жолла букъусун.

«Бушуу» деген назмусунда уа ол, ауушхан тенгин сагъына, замансыз ёлгенлеге ачыу этеди:

Кетедиле бир кёпле
Жумушларын бошамай...
Иги болурму кёкде,
Мында жерге ушамай?

Разият эгечибиз назму тизгинлерин эртеден бери жазады, алай, ийменип, басмаларгъа ашыкъмай тургъанды. Китап этип чыгъарыргъа аны поэтле- «Минги-Тау» журналны баш редактору Додуланы Аскер бла «Нюр» журналны баш редактору Мусукаланы Сакинат таукеллендиргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

АДЕТ-ТЁРЕЛЕРИБИЗ

Тойда къаллай алгъышла этилгендиле

Къууатланы Метин Тюркню Конья шахарында жашайды. Туугъан, ёсген да къарачайлыла бла малкъарлыла аслам тургъан Башхюйюк элде этгенди. Ана тилибизни аламат биледи, «Заман» «Къарачай» газетледе басмаланып, адет-тёрелерибизге жоралланнган материалланы тюрк тилге кёчюреди. Аланы эм ол тема бла байламлы телепрограммаланы да къауумун бир журтлуларыбызны «Ас-Алан» деген маданият арасыны сайтына салады.

Бу кюнледе редакциягъа ийген письмосунда ол бурун заманлада ата-бабаларыбыз тойлада къаллай бир алгъыш аякъ кётюргенлерини юсюнден билдиреди. Ол газет окъуучуларыбызгъа сейир болур деп ышанабыз.

Алгъыш аякъланы атлары:

Биринчиси-толу аякъ. Юйню эм юйюрню монглугъуна жораланады.

Экинчиси-къонакъ аякъ. Алгъышны тамата къонакъ айтады.

Ючюнчюсю-улан нёгер аякъ. Ол той тепсеуню аллында айтылады.

Тёртюнчюсю-жора аякъ. Биреуленнге аталгъан.

Бешинчиси-алтын аякъ. Алгъыш сёзню тамата сыйын-намысын кётюреме деген адамына неда бир сыйлы къонакъгъа береди.

Алтынчы- эрлик аякъ. Андан сора жыр айта эдиле.

Жетинчи-берекет аякъ.

Сегизинчи-эсен аякъ. Аны тамата къонакъ айтады.

Тогъузунчу-атланнган аякъ. Тюбюне дери жаланда атланнган аякъны иче эдиле. Къалгъанланы уа-ортасына дери. Алгъышны юйню иеси этеди.

Бийлени арасында алгъыш аякъланы саны онеки болгъанды. Анга басият сыйлау дегендиле.

Басмагъа **КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан** хазырлагъанды.

Жашау халла

Туугъан аналарына «мама» деп айталмадыла

Фатимат бусагъатда Нальчик шахарда колледжлени биринде окъуйду. Аны къарындашы Залим быйыл онбиринчи классны бошарыкъды. Окъуу жылны аллында аталары бла аналары жашларына бла къызларына: «Энди сиз ёсгенсиз, эрттеден да айтыргъа сюйген затыбыз барды да, созуп турмай, бюгюн билдирейик хапарны.

-Бизни сабийлерибиз жокъ эди да, сизни детдомдан алгъанбыз,- дедиле. Аталары: «Мен биринчиден да кесигизни тукъумугъузну сакълап, опека этерге ыразы эдим»,- деди. Аналары уа: «Къоймагъан эдим мен алай этерге. Артда анагъыз къылыгъын, жашау халин тюрлендирип, сизни тапса, бизден сыйырыр деп къоркъгъанма ...»

-Бизни анабызны къылыгъы - деп башлагъанлай Фатимат, аталары аны сёзюн бёлдю. «Къызы, сизни тапхан тиширыуну юсюнден биз аман айтыргъа сюймейбиз. Ачыкъ айтханда, бусагъатда къайда болгъанын да билмейбиз ол насыпсызны. Аналыкъ эркинликлери сыйырылгъандан сора ол бизни шахардан кёчюп кетген эди».

Сабийлени бу хапар титиретген эди. Фатимат: «Анча жылны ичинде ол бизни излемей къалай тургъанды? Огъесе излеп, тапхан болмазмы?»-деп жиляды. Залим да: «Къалай жашай болур шёндю? Ол излемеген эсе да бизни, биз излейик аны»,-деп къошду.

Къыз: «Тапсакъ-тапмасакъ да анабызны, сиз бизге ата-анасыз. Биз сизни бла айырыллыкъ тюйюлбюз»,-деп, атасын бла анасын къучакълады.

Излеуле къууандырмадыла. Бир ингирде Фатимат къарындашыны отоууну къаты бла ётюп баргъанлай, аны жиляй тургъанын эшитди. Сора анасына: «Мама, Залимни жюреги бек къыйналады бу хапаргъа. Билемисе, мен бюгюн сагъыш этгенме: керекми эди бизге бу хапарны билирге?

Залим къалай мудах болгъанды, жилягъан окъуна этеди кесинлей отоуунда къалса. Мен да къуруда сагъыш этгенлей турама: тюзюнлей аналыкъ эркинликлерин сыйырырча нек бузулгъан болур эди ол? Не къыйынлыгъы болур эди башында? Шёндю уа насыплы болурму?»-деди

Анасы: «Къызым, эртте-кеч болса да, биллик эдигиз сиз бизни сабийлерибиз болмагъаныгъызны. Да сора тыш адамдан эсе кесибизден эшитсегиз игиди. Мен санга айтайым, кесибизни сабийлерибиз болсала да, аланы сизнича сюеялыкъ болмаз эдим. Атагъыз да сизни ючюн жашагъанды. Битеу жашаууубузда жаланда бир къууанчыбыз: сен бла Залим»,-деди.

...Арт заманда Фатимат къайры барса да, анга биреу къарап тургъан сунады. Орамда бир жол артха бурулгъанымлай, бир тиширыу элгенип, башха жанына бурулду. Экинчи кюн, аптекада дарман ала тургъанлай, биягъы ол тиширыуну эследи. Ол кюн анасына: «Мама, мени ызымдан бир тиширыу айланады. Ол бизники сунама...»-деди. Анасы: «Къоркъма андан, Фатимат. Къатынга келсе энди, саламлаш, ким биледи, сёлешип башласа да. Мен а сюерик эдим бир биригизни тапсагъыз эди»,-деди.

Бир жол колледжде дерс бара тургъанлай, Фатимат терезеге къарады да, биягъы ол тиширыуну кёрдю. Устаздан эркинлик тилеп, анга чыкъды. Сора къатына барып: «Сиз кимни сакълайсыз?»-деп сорду. «Сени сакълайма»,-деди ол тиширыу. Ол кюн аланы ушакълары эки-ючсагъат барды.

Фатимат Залимге телефон бла сёлешип, аны да аналары бла танышыргъа чакъырды. Ол насыплы, бек насыплы кюн эди!

Алай аланы жашауларында бир зат да тюрленмегенди. Ала аталарына бла аналарына бир адамны да къошмайдыла, аланы тапхан тиширыугъа уа къолларындан келгенлерича болушадыла. Фатимат анга алгъаракъда стипендиясына духла алгъанды, Залим а жай каникуллада машинала жуууп жыйгъан ахчасына жыйрыкъ бла жаулукъ саугъалагъанды.

Ауруса - больницада багъадыла, жилясажапсарадыла, къууанса-къууанадыла. Адамла уа тёгерекде: «Насыплы тиширыу! Сабийлери дерт да этмей мынга, къалай иги къарайдыла»,-дейдиле. Алай не Фатимат, не Залим тапхан аналарына «мама» деп а айталмайдыла. «Бизни ёсдюргенледиле атабыз бла анабыз»,-дейдиле.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Ауур атлетика

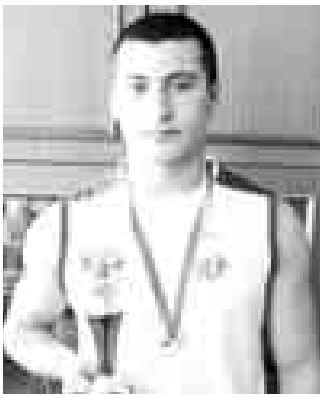

Москваны кубогундан - алтын бла кюмюш майдалла

Бу кюнледе ауур атлетикадан 2014 жылны ахыр эришиулери - Москваны Кубогундан Элбрус районну Физкультура эм спорт комитетинде олимпиада резервли сабий-жаш тёлю спорт школуну окъуучулары 62 килограмм ауурлукъ категорияда алтын эм кюмюш майдалла къытып къайтхандыла.

Сынамлы спортчу, Россейни биринчиликлеринде дайым хорлай келген Мурат Тамазов аны бла эришгенлени барын да хорлагъанды. Ол двоеборьяда битеу да 235 килограммны кётюрюп, биринчи жерге чыкъгъанды.

Оналтыжыллыкъ Аслан Каскулов а, 210 килограммны алып, артда андан абаданыракъланы къойгъанды. Алай бу жол ол «алтынгна» жеталмагъанды – экинчи жер. Жашланы тренерле Этезланы Вадим бла Муаед Шаов юйретедиле.

Анатолий ТЕМИРОВ.
Сурат авторнуду.

Энчи операция

Юч боевик, ол санда банда къауумну башчысы да, къурутулгъандыла

18-чи декабрьде кече Къабарты-Малкъарда Терроризмге къажау миллет комитетге Бахсан районну Дыгулубгей элинде юйледен биринде бандит подпольени ишине къатышхан сауутланнган адамланы къауууму болгъаныны юсюнден билдирилгенди. Теракты жолун кесер,бугъунуп тургъан аманлыкъчыланы тутар эмда мамыр адамланы къоркъуусузлукъларын жалчытыр муратда Россейни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениясыны таматасы элни административ чеклеринде КТОну право низамын кийирирге оноу этген эди.

Алай бла, юйню тёгерегин право низамны сакълаучула къуршоугъа алгъандыла, мамыр адамла алайладан кёчюрюлгендиле. 5 сагъат 40 минутда бандитле, сауутладан атдырып, ычхыныргъа кюрешгендиле. Атышыуну кезиуюнде аладан ючюсю ёлтюрюлгендиле.

Ала кимле болгъанлары да тохташдырылгъанды. Оператив штабда болгъан шартлагъа кёре, экиси федерал излеуде эдиле. Бири уа - 1986 жылда туугъан Андзор Гучапшев - республиканы жеринде огъурсуз ишлерин бардыргъан бандит къауумну «север-восток секторуну» башчысыды.

Къуршоугъа алыннган юйден бир уллайгъан кишини, эки тиширыуну эмда юч сабийни чыгъарыргъа къолдан келгенди. Анда эки автомат, керох эмда бир ненча гранат, ол санда къолдан ишленнген «хатабка» да, табылгъандыла.

Бир ауукъ замандан КТО кетерилгенди. Энди тийишли тинтиу ишле бардырыладыла.

Ыспаслау

Усталыкълары, адепликлери да болушханды

Бурунгулу акъылман Авицена врачны кёзлери илячинникилеча, къоллары къызныкъылача, акъыллылыгъы жилянныча, жюреги уа арсланныча болургъа керекдиле деп, алай айтхан эди. Аны ол сёзлерин бюгюнлюкде да кёп докторлагъа жораларгъа боллукъду. Мен хапарларын айтырыкъла да ма аллайладыла.

Бир ай мындан алгъа мени эгечим, эрттенликде ишге хазырлана тургъанлай, тапкаладан жыгъылып, артыкъда башын бек ачытханды. Аны Республикалы клиника больницагъа жетдиредиле да, анда уа анга терк окъуна томография этип, операциясыз болмазлыгъын айтадыла. Аны нейрохирург Моргоев Георгий Кимович бардырады. Ма аны хайырындан ол сау къалгъанды.

Аны адамлыгъыны, усталыгъыны юсюнден да бу больницада ишлегенле айтып таууса лмайдыла. Артда уа анга кесибиз да тюшюннгенбиз. Ол палатагъа ышармай кирмегенди, хар саусузгъа энчи кёзден къарагъанды, аны кёллендирирча сёзле табалгъанды.

Биз энди хали игиге айланнган эгечибизни, Къулийланы Люданы жуукълары бла ахлулары Георгий Моргоевге, андан сора, реанимацияны таматасы Гегграланы Лилиягъа, нейрохирургия бёлюмге башчылыкъ этген Ибрагим Саид Галебге, тамата медсестра Лариса Сруковагъа, палата медсестрала Сусанна Вороковагъа, Юсюббова Садат Лазы-къызгъа, Лена Шомаховагъа, процедура медсестрала Кючменланы Лианагъа бла Оксана Шхашемишевагъа, дежурный Зера Керефовагъа, медбрат Тахир Кертбиевге жюрек ыразылыгъыбызны билдиребиз. Ма аланы бийик усталыкъларыны, уллу адамлыкъларыны да хайырындан саусуз аягъы юсюне болгъанды.

Республикалы клиника больницаны нейрохирургия бёлюмюнде урунгланлы барысына да ыспас эте, аланы келе тургъан Жангы жыл бла алгъышлайбыз, кийик саулукъ, узакъ ёмюр, юйюр насып тежейбиз. Ишигизден къуууаныгъыз, жашауугъуз ырахатлы болгъанлай турсун!

КЪУЛИЙЛАНЫ юйюрю.

18-чи декабрьден башлап 24-сюне дери кезиуде саулукъгъа осал кюнле

20-чы *(бек къыйын сагъатла 20.00-22.00)* - остеохондроз, радикулит къозгъалыргъа, седалищный нерв, жан сюекле аурургъа боллукъдула. Бауур, аякъланы къан тамырлары да кеслерин сездирликдиле. Ашны айыртлагъыз, суукъ болмазгъа кюрешигиз, ауур кётюрмегиз, инфекцияладан кесигизни сакълагъыз, аякъларыгъызгъа ауурлукъ жетдирмегиз.

22 -чи*(бек къыйын сагъатла 06.00-08.00)* - атмосфераны къысымы эмда температурасы тюрленирге боллукъдула. Иммунитет къарыусуз болуп, эрттеден келген ауруула къозгъалырла деген къоркъуу барды. Ауур кётюрмегиз, суукъ болмагъыз, кесигизни ачытмазгъа кюрешигиз, транспортда баргъаныгъызда, жолда жюрюгенигизде да бек сакъ болугъуз.

23-чю *(бек къыйын сагъатла 07.00-09.00)* - аякъларыгъыз, бутларыгъыз, тишлеригиз эмда теригиз да аурургъа боллукъдула. Эндокринный эм гормональный халигиз тюрленирге къоркъуу барды. Ашдан ууланырча кезиудю. Суукъ болмазгъа, ауур кётюрмезге кюрешигиз, ишеклик туудургъан продуктланы ашамагъыз.

Татьяна ДУБКОВА.
Тёгерекде къудуретни халин дайым да билип туруу эмда геофизика прогнозла этиу жаны бла ара.

ПРИЁМГЪА АЛЫУ

Прокурор тарыгъыулагъа тынгыларыкъды

КъМР-ни прокуратурасыны РФ-ни Следствие комитетини органларында аманлыкъ ишлени тинтиуге контроль тындыргъан жаны бла бёлюмню таматасы Мызыланы Магомет приём этерикди.

Алай бла жарсыулары болгъанла **23-чю декабрьде 12.00 сагъатдан 16.00-гъа дери** Чегем районну прокуратурасына келирге боллукъдула. Аны адреси: **Чегем шахар, Кяров атлы орам, 95-чи номерли юй.**

25-чи декабрьде уа Мызы улу Бахсан шахарны прокуратурасында (аны адреси Бахсан шахар, Дугужев атлы орам, 1-чи номерли мекям) тюбешиу бардырлыкъды.

Конкурс

«Заман» газетни - хар таулу юйюрге

Жорукълары

Ана тилибизде чыкъгъан газетни редакциясы «Жазылыу-2015» деген конкурс бардырады. Аны мураты - «Заманны» окъуучуларын кёбейтиудю, анга себеплик этерге кюрешгенлени тиридиудю, кёллерин кётюрюудю. Конкурсха къатышыргъа шахар, район управлениялада, почта связьны битеу бёлюмлеринде урунгланла, почтальонла да чакъырыладыла.

Номинациясы

Номинация - «Заманнга» жазылгъанланы санын кёбейтиу». Окъуучуланы къошуулары 2014 жылны экинчи жарымыны кёрюмдюлери бла тенглешдирилип тохташдырыллыкъдыла.

Итогла чыгъарыу

Конкурсну итоглары жазылыу кампания бошалгъандан сора 2015 жылны аллында чыгъарыладыла эмда газетде басмаланадыла.

Хорлагъанлагъа саугъала

Саугъаланыллыкъ беш жер тохташдырылады.

1-чи жер ючюн - 6000 сом
2-чи жер ючюн - 5000 сом
3-чю жер ючюн - 4000 сом
4-чю жер ючюн - 3000 сом
5-чи жер ючюн - 2000 сом

Жазылыгъыз! Бу тапды!

Федеральное государственное унитарное предприятие «ПОЧТА РОССИИ» Ф СП - 1
Бланк заказа периодических изданий

АБОНЕМЕНТ На газету **ЗАМАН**
(наименование издания)

(индекс издания)

Количество комплектов

На 20_____ год по месяцам

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Куда (индекс издания) (адрес)

Кому

Линия отреза

пв	место	литер

ДОСТАВОЧНАЯ КАРТОЧКА

(индекс издания)

На газету **ЗАМАН**
(наименование издания)

Стоимость				Кол-во комплектов
	подписки	руб.	коп.	
	каталожная	руб.	коп.	
	переадресовки	руб.	коп.	

На 20_____ год по месяцам

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

индекс издания
код улицы
дом корпус квартира

город
село
область
район
улица
Фамилия И.О.

Фестиваль

Къобузчула эриширикдиле

КъМР-ни Культура министерствосу Нальчикни жамауатын, аны къонакъларын да республикалы даражада бардырылгъан миллет къобузда сокъгъанланы фестиваль-эришиулерине чакъырады. Анда белгили, энди атларын айтдыра башлагъан музыкантланы сокъгъанларына да тынгылар онг боллукъду.

Концерт **24-чю декабрьде** Къырал концерт залда **18 сагъат 30 минутда** башланырыкъды.

Соруулары болгъанла бу телефон номерле бла сёлешсинле: **44-22-10; 40-31-49**

Хош келигиз!

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары)
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлюмню таматасы)
САРАККУЛАНЫ Асият (культура бёлюмню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмныйы - **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **40-04-82**. Жууаплы секретарь - **42-66-85**.
Секретариат - **40-93-62.** Корректорла - **42-63-52.**

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда **1994** жылда **14**-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —**Н—0066.** **Индекс - 51532**

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр эттенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, **33**

Номерге графикге кёре **19.00** сагъатда къол салынады.
20.00 сагъатда къол салыннганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Кульчаланы Зульфия-дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары;
Акушуланы Феруза - **(1,2,3,4-чю бетле),**
Зезаланы Лида - **(5,6,7,8-чи бетле)** - корректорла.

Тиражы 2**130** экз. Заказ № **2464**

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

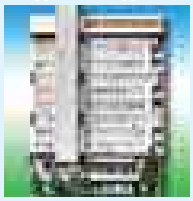

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru